

ТРИЗУБ. REVUE HEBDOMADAIRE. UKRAÏNIENNE. TRIZUB. № 1

Число 26 (182) рік вид. V. 23 червня 1929 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 23 червня 1929 р.

Вже на першу тривожну звістку торік на весні про небезпеку неврожаю та загрозу голоду, що зависла над нашим краєм, українці, в розсіянні суші, вдарили на гвалт. Раз-у-раз на сторінках «Тризуба» ми попереджали про катастрофу, що надходить, закликали до помочі жертвам її, кричали в голос — «пробі!»*)

Еміграція, яка розділена великими просторами землі, а проте міцно зв'язана з батьківщиною і боляче переживає все те, що приходить тій батьківщині вистраждати, зробила все, що було в спроможності її.

Ще торік в-осени зорганізовано було Комітети Допомоги Голодним на Україні — в Парижі й в Празі; нав'язали ті Комітети між собою та з іншими організаціями в других країнах тісніший контакт, розвинули можливу діяльність.

Обмежені засоби еміграції не дозволяли їй самій, що здебільшого заробляє на хліб щоденною працею тяжкою, прийти з реальною допомогою в тих розмірах, які викликало нещастя.

Зоставалася надія на чужоземну поміч, на європейські та американські благодійні товариства. Розпочалися заходи представників Комітета в Женеві перед Міжнародним Червоним Хрестом та в інших місцях перед аналогічними другими організаціями; вдалися до світової преси, до громадської opinio.

*) Диви «Тризуб» ч. ч. 17 (123) з 6. VI. 1928 р., 24 (130) з 24. VI., 27 (133) з 15. VII., 28-29 (134-135) з 22. VII., 31 (137) з 12. VIII., 39 (145) з 7. X., 43 (149) з 4. XI., 48-49 (154-155) з 9. XII., 1-2 (157-158) з 1. I. 1929 р., 9 (165) з 24. II.

На жаль, всі старання української еміграції зустріли байдужість, а часом і недовір'я.

Справді, знову голод на Україні, цій житниці Європи, здавався впрост неймовірним. Далі, організатори американської допомоги з років 1921-22 винесли з своєї праці чоловіколюбної дуже гіркі спомини про можливість справді щось зробити під нелюдською владою совітів. Та нарешті й совітський уряд спочатку замовчував, заперечував голодову катастрофу на півдні України; а пізніше, коли мусів таки визнати її, то впевняв, що він сам дасть тому раду і ніякої допомоги ні звідки не треба.

Усе це склалося на те, що всі заходи й побивання допомогових емігрантських організацій не дали досі позитивних наслідків. Тим часом становище на півдні України ще загострилося; і особливо негайної допомоги воно вимагає тепер на передновку.

Тому, не зважаючи на неуспіх попередньої акції, наші люде, яким ріжні еміграційні об'єднання довірили цю справу, не припиняли своєї роботи і не складали в безсиллі і одчаї руки.

Недавно Комітет Допомоги Голодним на Україні в Парижі в порозумінню з відповідним Комітетом в Празі та з іншими організаціями в Чехословаччині, Польщі, Румунії та Туреччині зробив ще одне останнє зусилля привернути увагу світу до страшного нещастя, що вже вдруге в наслідок усєї політики совітів та їх розбійного господарювання охопило найхлібородніші райони України.

Перед нами брошюра — «Голод на Україні» що її видано французькою мовою в Парижі. Дані її — виключно дані совітської офіційної преси і об'єктивність викладу робить ще страшнішими висновки, до яких не можна не прийти по її перечитанню.

Цією невеликою, але страшною в своїй стислості книжечкою поневолена Україна через своїх дітей, яким не зав'язано уста, — емігрантів вдається ще раз до совісти й почуття світу. З кожної сторінки цього ніби холодного літопису лихоліття криком кричать одне — «пробі! рятуйте!».

«Особливо трудно перебути час перед новими жнивими,— говорить Комітет в передмові, — і ми вдаємося з гарячим закликом до всіх гуманітарних міжнародніх організацій, просючи їх стати в допомозі голодним на Україні».

Невже й цього разу і цей розпачливий заклик зостанеться «голосом вопіючого в пустині»?

Шостий рік діяльності Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі.

(31. V. 1928 — 30. V. 1929)*

У вівторок, дня 4-го червня 1929 року, відбулися річні загальні збори Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі. З секретарського звіту, який було подано на цьому засіданні зборами, довідуємося, що минулий 1928-29 рік був шостим роком діяльності цього Товариства. Засноване 30 травня 1923 року п'ятьма особами, що стали його першими членами-фундаторами, Товариство за перших п'ять літ існування збільшило свій склад до 46 членів (з них було 39 дійсних і 7 членів-співробітників). Протягом минулого року в складі членів Товариства відбувся такий рух: 6 листопаду 1928 року члена-співробітника С. П. Наріжного було іменовано дійсним членом, 29 січня 1929 року було прийнято дійсним членом проф. Українського Університету в Празі д-ра Б. Матюшенка, а 5 лютого цього ж року було прийнято членом співробітникам д-ра Б. Гомзіна.

Таким чином на 30 травня 1929 року в складі Товариства нараховувалося всього 48 членів — з них 41 дійсних і 7 членів-співробітників.

Дійсні члени: Проф. Д. В. Антонович, Проф. др. Аг. Артимович, проф. В. О. Біднов, проф. Л. Т. Білецький, П. О. Богацький, доц. О. А. Бочковський, проф. акад. др. Ст. Дністрянський, проф. Д. І. Дорошенко, доц. др. М. Залозецький, проф. др. Ол. Колесса, проф. Р. М. Лашенко, др. М. П. Левицький, В. К. Липинський, проф. др. М. Лозинський, проф. К. В. Лоський, проф. О. Г. Лотоцький, проф. др. Б. Матюшенко, проф. др. Ів. Мірчук, др. С. П. Наріжний, Г. В. Омельченко, др. Я. Пастернак, др. Пачовський, доц. др. Е. Перфецький, В. К. Прокопович, доц. В. В. Садовський, проф. Ст. О. Сірополько, проф. др. В. І. Сімович, доц. др. В. Ю. Січинський, проф. М. А. Славинський, доц. Ф. П. Спосарєцько, проф. др. Р. С. Смаль-Стоцький, проф. акад. др. С. О. Смаль-Стоцький, проф. др. В. П. Тимошенко, доц. др. П. В. Феденко, проф. Д. І. Чижевський, др. Л. Є. Чикаленко, проф. С. П. Шелухин, проф. О. Я. Шульгин, проф. В. М. Щербаківський, проф. Ф. А. Щербина, і проф. А. І. Яковлів.

Члени-співробітники: проф. др. П. Є. Андрієвський, др. Б. Гомзіц, др. Єп. Камінський, Л. А. Лукасевич, др. Й. Врба (чех), проф. С. П. Тимошенко, др. С. Федорів.

На чолі Товариства в минулому році стояла Президія попереднього вибору, яка на річному засіданні 5 червня 1928 року без перевиборів одноголосно була уповноважена продовжувати свою працю й у наступному році. До складу її належать дійсні члени — проф. Д. В. Антонович (голова), проф. др. Ол. Колесса (заступник голови) і проф. В. О. Біднов (секретарь). Через від'їзд проф. В. О. Біднова в січні місяці 1929 року до Варшави секретарські функції з кінця січня до цього часу виконували дійсні члени — проф. В. М. Щербаківський і др. С. П. Наріжний.

Другим постійним органом Товариства є Ревізійна Комісія, обрана загальними зборами 31. травня 1927 року в складі дійсних членів — проф. К. В. Лоського та проф. А. І. Яковліва.

Діяльність Товариства й у минулому році, як і в роках попередніх, виявилася головно в улаштуванні прилюдних засідань, на яких члени його виголошували свої наукові доклади й тим піддавали їх під обговорення присутніх. Засідання Товариства, згідно установленій уже традиції, відбувалися протягом академічного року що-вівторка, крім тих вівторків, що припадали на академічні ферії й свята; засідання призначалися зав-

* Про діяльність Товариства за перших п'ять літ його існування (1923-1928) див. «Тризуб» № 50 (156) 23. XII. 1928, ст. 19-26, «Укр. Нива» № 55 (136) 16. VI. 1928 і німецькою мовою в «Mitteilungen» Українського Науков. Інституту в Берліні, зшиток 2, серпень 1928 ст. 57-61.

жди о 3,30 годині по обіді в Каролінумі (авдит. IV) — лише 3 засідання у лютому-березні 1929 року, коли аудиторії чеського університету з-за сильних морозів були зачинені, відбулися в помешканні Українського Університету на Штепартській вулиці.

Всього протягом шостого року свого існування Товариство відбуло 27 прилюдних наукових засідань. Для засідань адміністративних або якихось закритих нарад членів Товариства у минулому році не виникало потреб.

В порівнянні з минулими роками, кількість засідань у 1928-29 році представляється звичайною. На кожний з перших п'яти років діяльності Товариства припадає середньо 26 засідань.

Де-які з відбутих засідань були присвячені пам'яті наших діячів і видатних культурних явищ. Такими були засідання: 26 червня 1928 року, присвячене 10-ій річниці трагічної смерті Ів. М. Стешенка; 6-го листопаду 1928 року, присвячене 10-ій річниці заснування українських університетів у Полтаві та Кам'янці-Подільському; 23-го квітня 1928 року з нагоди 25-х роковин з дня смерті М. П. Старицького. В минулому році Товариство відзначило також спеціальним засіданням, як то стало вже традицією, Шевченківські роковини. Ці засідання з відповідними докладами, присвяченими Шевченкові, відбулися 12-го та 19-го березня 1929 року. Крім того, засідання 12-го січня 1929 року було присвячене секретарю Товариства, проф. В. О. Біднову, як прощальне, в зв'язку з його від'їздом з Праги.

На засіданнях Товариства у відчитному році виступали з докладами 17 дійсних членів. Кожен з них прочитав од 1-го до 5-ти докладів. Всього протягом 1928-29 року на 27 засіданнях Товариства було прочитано 41 доклад і 1 річне справоздання про діяльність Товариства за передостанній рік. З докладами в минулому році виступали наступні члени: проф. Д. В. Антонович — 3; проф. В. О. Біднов — 3; проф. Л. Т. Білецький — 5; проф. О. Г. Лотоцький — 1; проф. др. Б. Матющенко — 1; др. С. П. Наріцний — 2; проф. Ст. О. Сіропольо — 1; проф. др. В. І. Сімович — 3; доц. др. В. Ю. Січинський — 2; проф. М. А. Славінський — 1; проф. акад. др. С. О. Смаль-Стоцький — 1; доц. др. П. В. Феденко — 2; проф. Д. І. Чижевський — 4; проф. С. П. Шелухин — 4; проф. О. Я. Шульгин — 1. проф. В. М. Щербаківський — 4 і проф. А. І. Яковлів — 4.

Теми прочитаних ними докладів такі: «Праці І. М. Стешенка з історії українського театру», «Водевіль кн. А. А. Шаховського «Акторь на Роднѣ», «Театральна діяльність М. П. Старицького», «Наукові сили державного українського університету в Кам'янці-Подільському», «До історії видання книги М. Петрова — Історія української літератури ХІХ ст.», «Кам'янець-Подільський державний український університет і його роль в організації української науки», «Іван Котляревський в світлі останніх студій», «Іван Котляревський в світлі новіших студій (драми)», «Гайдамаки», «Спомини про І. М. Стешенка», «Сучасні антропологічні досіди на Україні», «Українка в чеському історичному часописі», «Чужі народи в світлі українських приказок», «І. М. Стешенко — перший генеральний секретар народної освіти й міністр освіти», «До питання про морфологію українських прикметників, українські ймення особові на «но», «Новаторства М. П. Старицького», «Сутковецька твердиня», «Ротонда в Мукачеві», «Нова теорія походження Київської Русі», «Шевченкові поеми (Вар. ак. Марина, Між скалами неначе злодій, Як би Тобі довелось, Як би ви знали панічі)», «З історії українського історично-філологічного Т-ва в Празі (діяльність В. О. Біднова)», «До характеру революції Богдана Хмельницького», «Гетель і Наполеон», «Дві глави з праці про Сквороду, Скворода й німецька містика», «Метафізика Сквороди, Французький історик Шаррон (1621)», «про Кельтське походження Русі», «Закупи по Руській Правді», «Великий Лях Шевченка», «Пакти Хмельницького і грамота 27 марта 1654 року», «Секрет впливу Ж. Ж. Русо», «Енеолітична землянка в с. Каршеві», «Міжнародний Археологічний з'їзд р. 1929 у Берліні», «Український Університет у Полтаві», «Могила енеолітичної доби під Переяславом», «Копні суди на Україні», «Околиці копних судів на Україні», «Впли-

ви старочеського права і мови на право і мову лттовсько-руської держави XV-XVI ст.», «З історії Карлового університету XIV-XV в.» і річне справоздання про діяльність Т-ва в 1927-28 році».

Як кількість докладчиків, що виступали на засіданнях Товариства в минулому році, так і кількість поданих ними докладів, в порівнянні з попередніми роками діяльності Товариства, представляються цілком звичайними. (Кількість докладчиків за рік не була досі більшою 20 осіб — в 1925-26 р., — а кількість прочитаних річно докладів не була досі більшою 47; пересічно ж для кожного з перших п'яти років: кількість докладчиків — 16, кількість докладів — 38).

Прочитані в минулому році доклади були присвячені, як бачимо, переважно темам українознавства. Між окремими науковими галузями вони поділяються приблизно так: українська історія — 10, українське письменство й мова — 10, філософія — 4, право — 4, археологія — 3, історія мистецтва — 2, всесвітня історія — 2, етнологія й антропологія — по 1-ому.

На засіданнях Товариства в минулому році зареєстровано всього 446 відвідувань. З них на членів припадає — 248, а на гостей — 198. Пересічно на одно засідання припадає 16 присутніх: 9 членів і 7 гостей. Що-до відвідування засідаль минулий рік виявляє кількісно певне пониження, як з боку гостей, так почасти й з боку членів. Пояснення цьому треба добачати у від'їзді деякого з активніших членів Т-ва з Праги й у зменшенні в Празі української еміграції, заінтересованої в діяльності Т-ва взагалі. По місцю перебування члени Т-ва в 1928-29 р. поділялися так: Прага й околиці — 27, другі міста Чехословаччини — 5, за межами ЧСР — 16. З перебуваючих «за кордоном» місцем свого осідку мають: Польщу — 7, Німеччину — 3, Францію — 2, Австрію, Америку, Африку й Сов. Україну по 1-му. З них декілька осіб періодично від'їздять до Праги.

В обговоренні окремих докладів і дискусіях брало участь до 8-ми осіб.

Спеціальних ювілейних засідань Товариство в минулому році не влаштувало; але воно, як і в попередні роки, відгукувалося на ювілей видатних осіб і установ. З таких в минулому році були: П'яті ліття Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі, 80-та річниця життя д. чл. Т-ва проф. Ф. А. Шербинця, 60-та річниця життя проф. Карлового Університету д-ра Ярослава Бідла. Останній своїм листом на ім'я голови Товариства подякував, за привітні висловлювання й надії, що між ним і членами Т-ва й надалі будуть тривати такі ж добрі відносини, якими вони були й досі. Крім того 2 червня 1928 року Товариство вітало нашу славу письменницю Ольгу Кобилянську з приводу її приїзду до Праги.

В матеріальному відношенні Товариство в 1928-29 році не було забезпечене достаточо. Всі видатки зв'язані з своєю діяльністю воно покривало виключно річними внесками та пожертвами своїх членів — ніяких сторонніх допомог Т-во не дістало. Загальна сума прибутків Т-ва у минулому році виносила 300 кор. ч., витатки ж Т-ва (помешкання і г. и.) досягли в цьому році 524 кор. ч. Дефіцит було покрито пожертвами окремих членів.

Заслухавши річне справоздання Управи Т-ва і схвалюючи його, річні збори висловили деякі побажання щодо діяльності Т-ва в наступному році й перевели вибори Президії. Серед перших побажань звернуло на себе особливу увагу побажання, щоби Т-во в наступному році приступило до видання другого збірника своїх «Праць». Окремі доклади, прочитані на засіданнях Т-ва протягом минулих років, частково досягли друком в ріжних, як українських, так і чужоземних органах, але при сучасному стані українського видавництва Т-во для наукових праць своїх членів потребує й власного органу. Видання такого органу було розпочато в 1926 році під назвою «Праці Українського Історично-Філософічного Товариства в Празі». Ця дуже надійна й наукова публікація припинилася на 1-му томі: на перешкоді стали труднощі матеріального характеру, побороти які для Т-ва не було можливості. Пекуча потреба в продовженні -

ню цього видавництва спричинилася й до порушення цієї справи на річних зборах. Обговоривши всебічно цю справу, збори ухвалили прохати заступника голови Т-ва, проф. д-ра Ол. Колессу, взяти на себе організацію засобів необхідних для реалізації цього видавництва. Проф. Ол. Колесса тут же обіцяв зробити з свого боку все від нього залежне для здійснення цієї справи.

До складу Президії уповноваженої провадити справами Т-ва в сьомому році його діяльності обрано дійсних членів: проф. Д. В. Антоновича — головою, проф. д-ра Ол. Колессу — заступником голови і д-ра С. П. Наріжного — секретарем.

В зв'язку з вибуттям з секретарського становища проф. В. О. Біднова, який будучи досі незмінним секретарем Т-ва, доклав стільки своєї праці в справу його розвитку та вклав таку значну пайку в його діяльність, загальні збори, висловивши повне визнання заслуженої для Т-ва праці проф. В. О. Біднова, ухвалили вислати йому привіт і побажання сил і здоров'я для продовження його корисної діяльності.

С. Н.

10 річниця засновання 3-ої залізної дивізії.

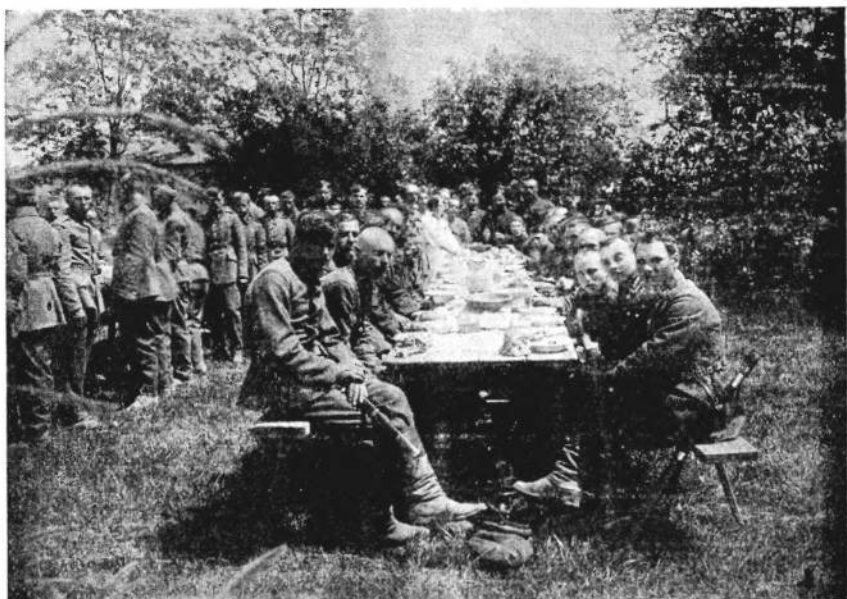
У тихім, глухім селі Гукові, біля м. Скали (на Збручі) в ніч на 1 червня 1919 року було повно війська. На вулиці, що прямує на м. Оринці, стояли в колоні батареї, тачанки та вози.

При дорозі, в подвір'ях сиділи і куняли козаки. Навколо було тихо, тільки біля одної бідної, убогої хатини стояло авто та відчувався рух. Тут відбувалася військова нарада. За столом, прикритим мапою, сидів Головий Отаман С. Петлюра, а навколо стояли полк. Удовиченко та старшини, командири частин. Гол. Отаман С. Петлюра тихим голосом подає відомості про тяжкий стан українських армій, про необхідність перейти в загальний наступ та відчитує наказ, по якому 16 загін перейменується в 3 дивізію та командиром дивізії замість полк. Шаповала призначається полк. Удовиченко. «З Богом, вперед брати, на Кам'янець», — так закінчив своє слово С. Петлюра. 2 червня Кам'янець-Подільський був взятий молодію 3 дивізією.

Так народилася на світ, нова частина української армії, що вписала на скрижалях нашої історії з часів визвольної боротьби не одну славу сторінку. Далі, на протязі 19 року 3 дивізія оперує в одному напрямку — по шлях: Кам'янець-Подільський, Дунаївці, Н. Ушиця, Томашпіль, Вапнярка, Умань. Це був шлях «слави і страждань залізних». За героїчну боротьбу під Вапняркою дивізія одержує назву «залізної». В 20 році, знов той же шлях, с. Слдорів, на Збручі, Чортків, Бучач, Ніжнічів, переправа у м. Городенко через р. Дністер і знов Вапнярка.

Коли переглядаєш історію 3 Залізної дивізії, мимоволі ловстають постаті: спокійного, але гарячого в бою полк. Вишневецького, завжди меланхолійного, але хороброго полк. Царенко, юного духом та завзяттям, але з сивою головою ген. Ольшевського, невтомного організатора та хоронителя традицій дивізії полк. Чижевського, відважного полк. Чміля, лицаря полк. Крата, героя сотн. Шури-Бури та багато інших. Їх знає тільки історія залізних, бо багато з них вже давно лежать в сирій землі. Могили під Вапняркою та на шляху «слави і страждань» є свідками, як боролися залізні за волю свого народа. Слава живим залізним, вічна пам'ять поляглим!

Залізний.

Свято 19-го куріня 3-ої Залізної Дивізії в м. Озарци
на Україні у 1919 р.

В третю річницю смерти Вождя і Отамана.

Сумне свято. Третя річниця трагічної смерті Вождя і Отамана.

Єднаються в цей день українські серця при спогадах величної постаті героя, наповнюються вони великою вірою в остаточну перемогу, ще міцніше змикаються ряди борців, що відриваються в цей день від своїх щоденних турбот та організовано і урочисто віддають його пам'яті належну пошану.

Вшанувала пам'ять великого вождя і українська колонія у Варшаві.

В неділю 26 травня в костелі св. Марії молилася за душу мученика-вождя еміграція українська католицької віри. А в 16 годині митрополітальний собор на Празі ледви вмщав українське воєцтво, що зійшлося з усіх закутків Варшави, з її далеко розкиданими околицями, скласти земний поклін тому, хто вірою й ентузіазмом запалював їхні серця на полях бою. Від генерала й до рядового козака — всі були тут, всі оповиті смутком ще так недавньої втрати, з свічками у руках стоять і моляться за душу брата, батька, вождя. А з хорів несеться жалібна, така сумна й величя українська пісня-молитва, яка наповнює серця і лице впрод до Бога.

В цей день відбулася й урочиста жалібна академія, яку організував між-організаційний комітет української еміграції в Польщі в репрезентативній салі мійської ради столичного міста Варшави.

На академію в досить численній кількості завітало українське, польське та інше громадянство, серед котрого не бракувало визначних представників політичного громадського та наукового світу, що заповнили по береги цю величезну залу, не залишаючи в ній ані одного порожнього місця.

Салю було відповідно до моменту удекоровано: численні вогні електричних ламп було прикрито жалібним серпанком, зеленню рясо вкрито передню частину салі, а серед неї гордо стояло погруддя покійного Отамана нашів прикрите національним прапором і жалібним серпанком.

Розпочато було академію співом молитви «Боже, великий єдиний», яку присутні вислухали стоячи.

В програмі академії увійшли два реферати, співи хору під керівництвом полк. Пекарського, декламації Є. Малайюка (його власний вірш — «Убийникам») гра і а бандури арт. Д. Гонти («Дума про Морозенка» та инш.) та гра і а роялю проф. Бурката.

Реферати виголосили проф. О. Лотоцький на тему «Державний світогляд Симона Петлюри» та ген. В. Сальський на тему — «Симон Петлюра, яко історична постать».

В своєму рефераті проф. О. Лотоцький підкреслив, що основною думкою, яка проймає весь національно-громадський світогляд Симона Петлюри та освітлювала і зв'язувала всі окремі сторони його світогляду в одну органічну цілість — це була ідея української державної незалежності. З цієї ідеї Симон Петлюра завжди і у всіх справах виходив, і до неї зводилася вся його діяльність. Це альфа і омега і теоретичних міркувань його і його практичних змагань.

Довгий, всебічно опрацьований реферат проф. О. Лотоцького був в головній своїй частині присвячений доводам цих тверджень. А їх так багато залишив по собі покійний Отаман в своїх численних літературних творах, в своїй неустанній праці провідника народу, теорія і Головного Отамана війська, громадського і політичного діяча.

І мимоволі з пам'яті виринали передсмертні його заповіти, якими були кожне його слово, кожна його думка, кожний його чин.

Але це лише життя, не лише думки, стремління, чини в своїй життєвій праці для незалежності батьківщини, Симон Петлюра і саму свою смерть розглядав під кутом цієї центральної державної ідеї. Дочасної смерті своєї він сподівався і боявся лише, щоб вона не вчинила формального ускладнення для тої найбільшої, найсвятішої для нього справи — для ідеї державної незалежності України, яку він, як мати дитину, виносив у лоні своєї душі, глибокої свідомості, в горячій почуттю, в ставлєній волі практичного чину. Чином свого життя він створив може найтривкіші підвалини для здійснення тої ідеї, а теплом своєї жертвної крові він зогрів і зогріває ту ідею не лише в душах наших, у свідків його життя і мученицької смерті. Жертвене тепло його крові буде живити ту ідею в поколіннях, щоб прагнути її досягнення, а досягнувши, будуть її боронити, як найвище благо і щастя нації... Симона Петлюри не стало, хай живе Симон Петлюра...

Цими словами закінчив свою промову проф. О. Лотоцький. Грім оплесків понісся по салі у відповідь на ці останні слова промовця.

Слідом за ним професор консерваторії В. Буркат відіграв майстерно на роялі Бетховена жалібний марш «На честь героя». Не одна слеза козацькая скотилася і не одно зітхання із грудей вирвалось. Та тільки на хвилину, на мить одну, бож із хорів несеться вже заклик: «Покинь, мій синочку, ридати». Ця пісня, цей наказ висушує слези і до гаргу кличе.

По цьому з запалом виголошує молодий наш талановитий пііта, сотник і нині інженер Євген Маланюк власного вірша «Убийникам». Слова його — це бич, це меч, що нищить ворога за зло учинене.

За ним виходить на естраду козак наш молодий, а в руках бандура багатострунна. Він сів, повів по струнах і розпочав співати думу стару про Морозенка. — Хто це, чий голос твердий та могутний про минуле наше нам розповідає — питають там і тут. — Це сотник Дмитро Гонта із чорних запорожців, — чую.

Місце на катедрі займає генерал В. Сальський і виголошує промову на тему: «Симон Петлюра, як історична постать».

В своєму рефераті ген. В. Сальський зупинився на особі С. Петлюри, яко на великій історичній постаті, яка всіх нас єднає, кличе до боротьби і вказує шляхи до перемоги над московськими окупантами.

Св. Покровська церква в Укр. стаціі у Калініі.

В уяві С. Петлюри панував один образ — Москви, Москви — хижака, Москви — володаря, що посягає на наше національне буття. С. Петлюра боляче відчував ту спадщину, яку лишало по собі 250-тилітнє панування Москви, яке проте не знищило української стихії, не переборолو її, але, встигло прищипити до неї свої московські нарости, встигло залишити в українській душі російський намул, що не мало перешкоджав українській визвольній боротьбі. І для відірвання України від Москви треба було перш за все знищити цей намул. До цього С. Петлюра йшов неухильно.

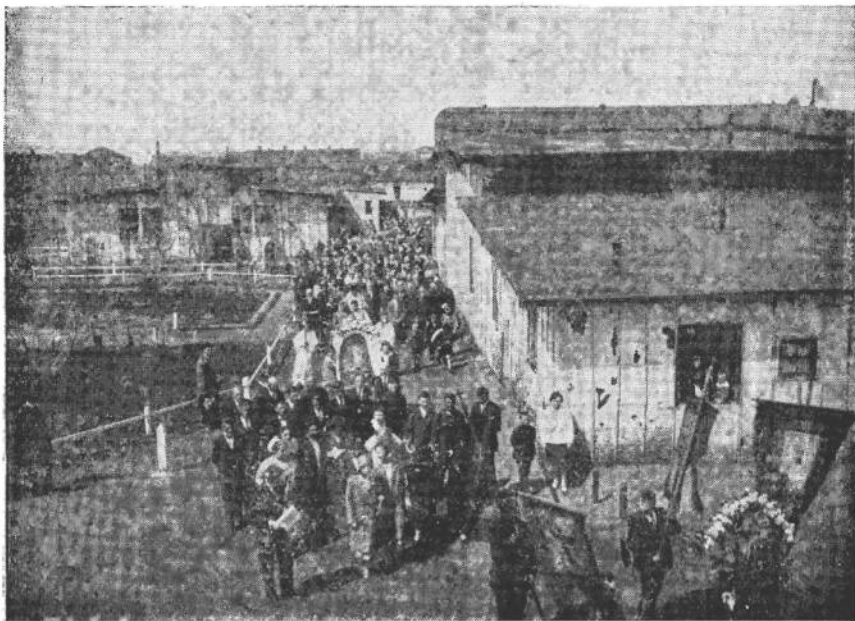
Референт далі зупиняється на ситуації, яка панувала на Україні вкінці 18 і 19 років, коли на Україну з півночі і з сходу насувалися ворожі московські зграї. Україна, яка могла дати їм відсіч, не дала їй може лише тому, що широкі маси української інтелігенції не вляглися тоді в військові лави. А серед тих, що стали тоді під українські прапори, чоловік місце зайняв С. Петлюра.

С. Петлюра розумів, що сила українського визволення полягає в масовому його характерові, тому то був він яскравим представником демократичних форм наших визвольних змагань. Бажаючи ввести Україну в родину західно-європейських держав, стремів він оперти боротьбу на допомозі західної Європи. Ідучи цим шляхом розпочав він нову еру у відношеннях польського і українського народів — еру спільної боротьби проти одного і того ж ворога — Москви.

Взагалі ціла постать покійного вождя стала втіленням одного з поважніших переломових моментів в історії нашого народу. Завжди між нами буде панувати його дух, дух незломного борця за волю України. Схилимо ж чоло перед його світлою пам'яттю і будемо вірні йому до кінця.

Знову буря оплесків і плач бандури — «Чого плачеш, Україно».

Цей раз співав уже він не про долю-мачуху України в літах давно минулих, а про день сьогоднішній, про боротьбу сучаску, що триває й

Хресний хід в Укр. етапці у Каліші.

зараз без зупинку на всіх просторах України, про те, що час свободи вже наближається, що довгожданний час помсти наступає, коли ми зможемо кагатам і айдишникам віддати те, чого від них зазнали, а саме: «кров за кров, муки за муки»!...

Не витримав козак наш, не зміг мовчатию цих слів-заклику, і заяв загуділа, заревла від гromу й бурі на знак узнання і подяки. Ще й тепер стоять перед очима образи тої після-думи «Чого плачеш, Україно», в ухах дзвенять її акорди.

По черзі за цим співає хор «Вмер батько наш» і «Повита серпанком печали наша бідна Україно» та грає на роялі професор Бурнат прелюдію Шопена, етюд Шимановського і Ноктюрн власної композиції.

Закінчує академію хор відспіванням національного гімну.

— Ще ніколи, — казали присутні на академії, — не було так добре підбраного програму, як відбувалося такого настрою-підйому.

Л.-С.

VI загальні збори т-ва б. бояків армії УНР.

(Лист з Каліша).

Товариство вояків Армії УНР, що має свій осідок у м. Каліші, відбуло шості з черги загальні збори.

Відкрив збори при 83 присутніх заступник голови Управи ген.-хор. В. Куш, який запропонував обрати президію зборів. На голову зборів

одноголосно обирається ген. В. Куша, на заступників голови так само одноголосно обрано ген. Козьму та ген. Білевича, на секретарів — підполк. Харитоненка й сотника Писаревського.

По прийняттю порядку денного й зачитанню протоколу з попередніх загальних зборів, присутні заслуховують звіт з діяльності Управи Т-ва з часу від 18 березня 1927 року. Докладчик ген. В. Куш, характеризуючи наперед діяльність в напрямі ідеологічному, зазначає, що праця Управи була скерована в бік пропагування ідей Т-ва на всесвітньому форумі, як рівно ж і об'єднання нашого воїнства. Управа Т-ва завжди виступала в тих випадках, коли потрібно було підперти визвольні змагання нашого народу і армії УНР. Так, складено було протест, як перед процесом Шварцбарда, так і після вироку суду в Парижі; взято участь головою Управи і заступником його в делегації, яка склала вінок на могилу невідомого польського вояка у Варшаві, провадилася праця в журналі «Табір», який плекає серед нашого воїнства почуття поваги до нашого славного минулого і віру в остаточну перемогу. В цьому ж напрямі скеровано було й працю на культурно-освітньому полі. Побільшено і впорядковано бібліотеку, освячено прапор Т-ва, читано лекції й відчити, влаштовувано літературні вечірки, подавано інформації з біжучих подій нашого політично-емігрантського життя.

Управою збудовано залю клубу Т-ва, білійардну кімнату, веранду.

Другим докладчиком був секретарь Управи, який відчитав грошеве справоздання. Голова Ревізійної комісії ген. Білевич зачитує акт ревізії, а голова гонорового суду ген. Козьма подає звіт з діяльності суду.

В дискусіях по звітах брали участь: полк. Шрамченко, підполк. Загородний, сотн. Римаренко, адм. сотн. Квітка, пор. Рудецький, полк. Арданів, сотн. Семирозум, хор. Заболотний і підполк. Дименко. Пояснення давали ген. В. Куш, підполк. Серета, ген. Білевич, підполк. Крамаревський, підп. Микитін.

По дискусіях збори ухвалюють: звіти прийняти до відома, грошеві видатки затвердити, управі Т-ва за її працю висловити подяку.

Слідом за цим збори переходять до обрання керуючих органів Т-ва. Через таємне голосування до складу Управи Т-ва обрано: на голову — ген. Куша і на членів — підполк. Серету, підполк. Дименка, підполк. Харитоненка і сотн. Писаревського та на запасових — сотн. Горячко і підполк. Шкарупу. До складу Ревізійної комісії: ген. Білевич, адм. сотн. Безсонів, підполк. Силін і адм. сотн. Кравчук та на запасових — адм. сотн. Драбина і адм. підполк. Волошин. До Гонорового Суду: ген. Пузицький, полк. Силін, підполк. Сидоренко і полк. Савченко та на запасових — підп. Стасенко, сотн. Миколаїв, сотн. Маршенко і полк. Мельник.

Підчас виборів наспіло привітання для зборів від Пана Головного Отамана Андрія Лвицького і військового міністра ген. Сальського, які вислухуються зборами стоячи і покриваються оплесками і окликами «слава».

На пропозицію новообраної Управи збори приймають такі постанови:

1. Просити Пана Головного Отамана прийняти на себе почесне головування в Т-ві,

2. Прагнути до поширення й скріплення тіснішого зв'язку між т-вами вояків у Польщі і у Франції затвердити обрання Управою на почесного члена Т-ва голову Управи Т-ва вояків у Франції ген. О. Удовиченка.

3. З метою утворення сталих традицій і віддання пошани нашим провідникам Т-ва, загальні збори затверджують обраного Управою на почесного члена Т-ва ген. М. Безручка.

Закінчивши порядок денний, збори відспівують національний гімн чим і закінчуються.

М. С.

Анатема.

(Лист із Варшави).

Св. Синодом Автокефальної Православної Церкви в Польщі 15 квітня с. р. видано постанову про відлучення від церкви та анатемування голови Українського Церковного Комітету д-ра Арсена Річинського за його «ворожу та шкідливу для православної церкви в Польщі діяльність».

17 травня ц. р. в Українському Клубі у Варшаві відбувся з цього приводу відчит п. Киркичєнка, який детально розібрав згадану постанову, з'ясувавши безпідставність й неправомочність її.

Чисельно зібрана аудиторія нагородила гучними оплесками прелєнта та прийняла наступну резолюцію:

1929 року 17 травня, м. Варшава.

Нищепідписані миряне православної церкви в Польщі, вислухавши постанову Св. Синоду Святої Автокефальної Православної Церкви в Річі Посполитій Польській від 15 квітня 1929 року № 14 про відлучення від Церкви та анатемування мешканця м. Володимира на Волинні лікаря Арсена Річинського за його ворожу та шкідливу для православної Церкви в Польщі діяльність, с т в е р д и л и, щ о

1) Постанова Св. Синоду складена в таких загальних виразах, що не дають вони можливости зорієнтуватися, яких власне вчинків начебто допустився лікар Річинський проти догматів Православної Віри та канонів Православної Церкви, а наведені в постанові факти з його діяльності в жадному разі не можуть служити підставою до обвинувачення його в хулі на Духа Святого, а тим самим до відлучення його від Православної Церкви та анатемування;

2) Мимо то, що лікар Арсен Річинський погодився дати свої пояснення на поставлені йому Св. Синодом закиди та обвинувачення (замість визначеного Св. Синодом прот. Боришкевича, що з огляду на особисті та громадські розбіжності було для Річинського морально не можливо) своєму духовному отцеві прот. Пашевському, Св. Синод пояснень від лікаря Річинського не прийняв;

3) Постанова цілком не відповідає духові християнської любови, як то повинно бути в актах Православної Церковної влади, навпаки пересякнена вона ненавистю та відвертою ворожнечею до лікаря Арсена Річинського, яко представника та оборонця релігійних і церковних інтересів українського православного населення в Польщі та стародавніх прав і традицій Православної Церкви в Річі Посполитій Польській;

4) Для виправдання вжитої проти лікаря Річинського найвищої церковної кари Св. Синод покликався на 55 правило Апостольське, 18 Правило IV Вселенського Собору та 34 правило Трульського Собору, знаючи, що правила ці можуть бути застосовані л и ш е до осіб, що належать до клиру, та до ченців і не передбачають застосування відлучення від Церкви та анатемі, і в той спосіб свідомо впроваджуючи в блуд православну людність, яка не може зорієнтуватися в наведених правилах та безпідставності постанови про відлучення і анатемування;

5) Кара відлучення та анатемі від довшого часу не накладається в Православній Церкві навіть проти єретиків і сектантів, а Св. Синод Православної Церкви в Польщі в супереч з канонами не визначив цієї кари навіть бувшому архимандритові Смарагдові, котрий в жорстокий спосіб замордував у Варшаві св. пам'яті Митрополита Юрія, першого Митрополита св. Автокефальної Православної Церкви в Польщі, попередника нинішнього Митрополита Дениса,

і тому одногласно у х в а л и л и :

а) Протестуючи в самий рішучий спосіб проти порушення Св. Синодом Православної Автокефальної Церкви в Польщі каноничних правил Святої Вселенської Православної Церкви, признати постанову Св. Синоду від 15 квітня 1929 р. № 14, про відлучення від Церкви та анатемування лікаря Арсена Річинського, нікого не обов'язуючим актом, виданим Св. Синодом

в обороні старо-московських традицій та в запалі національно-політичної боротьби проти українського церковного руху;

б) Визнати, що Св. Синод, видаючи зазначену постанову, надужив свого високого становища в православній церкві в Польщі і неслухно вжив каноничних правил Св. Вселенської Православної Церкви;

в) В інтересі християнської любови, порушеної цим неканоничним актом найвищої несправедливости довести про постанову Св. Синоду до відома Константинопольського Вселенського Патріарха та всіх найвищих достойників Святих Автокефальних Православних Церков всього світу;

г) Відписи цієї ухвали представити Голові Ради Міністрів, Міністрові Ісповідань і Освіти Річі Посполитої Польської та Св. Синодові Православної Церкви в Польщі, а рівнож подати до відома лікареві Арсенові Річинському з виразами глибокого співчуття та найвищої пошани.

По ухваленню резолюції ще довго не розходилися присутні, дебатуючи і висловлюючи невдоволення з приводу того ганебного акту насильства московської чорної сотні в особі митрополита Дениса і прибічників його над українською православною людністю під Польщею.

М. С - к и й.

Маленький фельетон.

I.

Коли з Америки приїде
Найневідоміший земляк,
Чому в нас дзвонять в усі дзвони,
Чому це так?

Газети повні біографій
І панегіріків йому...
Портрети, раути, концерти...
Але чому?

Поети, критики, учені
З пером в руках не сплять ночей,
І тільки пишуть, пишуть, пишуть...
Із-за очей?

Не треба надто дивуватись:
Це світовий уже трагізм...
І всьому винен той проклятий
Капіталізм.

II.

Хай згинуть нерви і нирки,
Хай згинуть легені й печінка.
Погасне сонце і зірки
І хай живе одна ковінька.

В. Валентин.

3 міжнародного життя.

Другий кабінет Мак-Дональда. — План Юнга.

Найбільшу увагу цілої світової opinii притягла за останній час та притягас й зараз зміна англійської влади, що сталася в наслідок загальних виборів до парламенту, які відбулися 30 травня. На цьому місці було вже вказано на певні можливі перспективи, зв'язані з переходом англійської влади од консерваторів до Labour-Party. Всі воли ще не виявлені й зараз, бо остаточно це статеться лише тоді, коли новий кабінет з'явиться з своїм програмом перед парламентом, а перше парламентське засідання відбудеться лише 25 червня. А в тім де-що з того можна зазначити вже й сьогодні.

Перш за все цікаві ті обставини, при яких сталася зміна самого кабінету. Як відомо, ні одна з трьох англійських партій не дістала на виборах парламентської більшості. Відносну більшість дістала Labour-Party — трудова партія, — але до абсолютної більшості їй бракує тридцять депутатів; слідом за нею йдуть консерватори, яким до більшості бракує шестидесяти мандатів. Ліберали із своїми 60-тю депутатами займають як раз ту прогалину, що їй не могла виповнити своїми впливами ні одна із вказаних вище більших партій. На суходолі жий європейський погляд справа ясна: має бути коаліція якоїсь одної більшої партії з лібералами, бо ці останні, стоючи на проміжній платформі, надаються до погодження і з трудовиками, і з консерваторами.

На суходолі звикли до таких коаліцій, там їх утворюють з двох, трьох, чотирьох і більше політичних партій — справа йде, і парламент функціонує. Для континентального ока ясно й те, хто мусів би стати на чолі коаліції. Консерватори дістали менше депутатів, ніж трудовики, але вони мають за собою в країні більше голосів, і погодившись з лібералами, вони б мали в парламенті достатню більшість, а в країні число голосів, поданих за таку коаліцію рівнялося б 14 мільйонам проти 8 мільйонів, що припали на долю Labour-Party. Парламентська відносна більшість опинилася б на становищі опозиції, і це було б логічно виправданим. Але англійці мудрувати не люблять, звикати до того не хочуть і роблять по своєму. Коли б коаліція була вже на виборах, була б вона й у парламенті, як то бувало в політичній історії Англії. Але вибори йшли не по принципу коаліції, а по принципу партії, а тому — на англійський погляд — скласти в парламенті при таких умовах коаліцію — це означало б порушення правил fair play — чистої гри, — чого англійці ні собі, ні другим не дозволять. Більшість виборних голосів — це надія й тверда заповідь на майбутнє, але в парламенті перше слово має той, хто має за собою більше мандатів, і край. Тому те лідер консерваторів Балдвін, маючи і формальну, і фактичну можливість зостатися на чолі влади, ні одного дня не хитався, а зараз же, як виявилися наслідки виборів, подав до демісії, й припоручив королеві закликати лідера трудової партії Мак-Дональда, аби той, як представник найбільшої парламентської фракції, склав відповідний кабінет. Так воно й сталося.

Мак-Дональд так само, як і його політичний противник, взявся до справи чисто на англійський кшталт, по точних правилах чистої гри. Він не погнався за тим, щоб забезпечити собі в парламенті більшість, зговорившись з лібералами, хоч і міг би то зробити. Не діставши більшості на виборах, він не став утворювати її в парламенті. Він склав чисто партійний кабінет. Це було його правом й обов'язком. На арену боротьби треба виступати з тими силами, які маєш, а не збільшувати їх у шгучний спосіб, запозичаючи з сторони. Скласти кабінет було доручено його партії, бо вона найбільша в парламенті; але партійна платформа не була ухвалена на виборах, бо проти неї висловилася велика більшість. Урядування державою тому не може вестися згідно з партійною плат-

формою, а мусить бути сплановано в такий спосіб, щоб забезпечено було й інтереси тої більшости, що віддала свої голоси політичним противникам.

І помолившись Богові, як того вимагала традиція його релігійної совісти, й поцілувавши руку короля, як то показувала традиція офіційна, лідер трудової партії взявся до справи. Він підійшов до неї з двох кінців. По-перше, вибрав відповідних людей із своєї партії, а саме, по можливості поміркованих, які б не вимагали від нього додержання цілої партійної платформи, виголошеної на час виборів. По-друге, він вибрав із вказаного програму лише те, що не являється чисто партійним завданням, а могло б бути підтриманим і його противниками. Замість коаліції партій Макдональд складає, так мовити, коаліцію завдань. Метод цей — не вигаданий ним персонально; його завжди вживали в політичній історії Англії, і то лідери різних партій, — тоді, коли вибори не давали їм парламентської більшости, або коли ця більшість не здавалася їм достатньою.

Кого має на опі лідер Labour-Party, складаючи програм своєї державної чинности? На суходольний погляд знову здавалося б, що він має на увазі лібералів, як партію ближчу до нього за консерваторів. Англійська політична традиція, однак, диктує йому щось інше. Ліберали — сила на одході. Сьогодні не видно того майбутнього часу, коли б вона могла стати у державної керми. З рук Labour-Party влада перейде не до них, а до консерваторів. Тому коаліцію завдань треба складати не з лібералами, а з консерваторами. Бо тільки в такий спосіб може бути забезпечено те, що являється самим важливим для всього англійського укладу, а саме — неперервана тяглість державної чинности, континуїтет національної традиції. Боятися Мак Дональду нема чого, бо так само, як і він, дивляться на коаліцію завдань і консерватори. І взагалі англійський уряд опозиції ніколи не боявся і не боїться. Бо англійська опозиція не стільки бореться з урядом, скільки співпрацює з ним, а це тому, що в цій державі опозиція — це завтрашня державна влада, це така сама необхідна державна установа, як і уряд. І коли б опозиція якимсь чудом зникла, в Англії всі, — а раніше від усіх англійський уряд, — відчули б це, як найбільшу політичну катастрофу.

З яким програмом виступить влада Мак Дональда перед парламентом? У час, коли ці рядки пишуться, точний текст тронної промови, виробленої новим прем'єром, ще невідомий, але основні риси його подані вже англійською пресою.

Виборна платформа Labour-Party зводилася до кількох точок внутрішньої та зовнішньої політики Англії. У внутрішній — наголос стояв, з одного боку, на націоналізації вугільної та деяких інших галузів промисловости, на реорганізації великої індустрії і нарешті — на засобах боротьби з безробіттям, що стало хроничною раною англійської батьківщини. Із цих питань до парламентського програму переноситься головним чином останнє, а саме, боротьба з безробіттям. Це питання, можна гадати, перейде через парламент без особливих перешкод. Проти хіба-що будуть ліберали, бо вони мають свій радикальний план знищення безробіття, вироблений Ллойд-Джорджем. Але консерватори вряд чи будуть сперечатися з методами Labour-Party. Методи, застосовані консерваторами, не дали за довгий час великих наслідків, бо лише частково зменшили число безробітних. Хай, мовляв, спробує ще трудова партія своїх засобів: шкоди від того не буде, а коли будуть добрі наслідки, то вони будуть добрими для всіх, в тому числі і для майбутнього консервативного кабінету, що безперечно прийде на зміну трудовому.

З питань зовнішньої політики на вибрав ударними були: питання про повне погодження з Сполученими Штатами Північної Америки, тісніше наближення до Ліги Націй та відтворення дипломатичних зносин з ССРСР. З усіх тих питань наголос, як здається, парламентський програм нової влади кладе лише на англо-американських взаємовідносинах. Наближення до Ліги Націй переноситься до площини поточної політичної праці в міжнародних відносинах, а питання про відтворення дипломатичних зносин з совітами відкладається аж до того часу, коли буде вирі-

шено всі англо-американські невирішені справи, себ-то на досить далеке майбутнє. Така постановка міжнародних справ знову ж таки мабуть не зустріне великого протесту з боку як раз консерваторів. Мак-Дональд їде до Америки на побачення? Але це побачення нового англійського прем'єра, хто б він не був, ще до виборів було наперед вирішене і в Лондоні, й у Вашингтоні. Наближення до Ліги Націй переводилося й попередньою владою, хіба-що лише не дуже інтенсивно. А що-до взаємовідносин до Москви, то, оскільки цю справу відкладено на майбутнє, в майбутньому її й буде вирішено, а зараз нема що над нею довго розважати чи особливо — сперечатися. На те буде ще час.

Таким чином можна припустити, що перша сесія парламенту, яка розпочнеться 25 червня, перейде для нового трудового кабінету більш-менш сприяливо. Сесія буде, як здається, дуже короткою, бо на порядку денному її стоять лише необхідні формальності та промова короля, себ-то міністерський програм. Після того парламент буде розпущено до осені, і тоді лише можна чекати початку справжньої парламентської праці. Кабінетові Мак-Дональда дано буде час, аби він міг виявити себе. Того вимагають і правила чистої гри: противник мусить зібрати всі свої сили, виявити всі свої можливості. Після того може вже розпочатися чиста боротьба, і в тій боротьбі виявиться, хто з двох сильніший, чи каяучи термінами державними, хто потрібніший зараз для батьківщини.

Нову владу Мак-Дональда на суходолі Європи часто звать соціалістичною. Це справедливо, але не зовсім. Безперечно, Labour-Party належить до II-го інтернаціоналу, її лідери грають там видатну роль, але як це не раз вказувалося на цьому місці, англійський соціалізм у багатьох відносинах неподібний до соціалізму континентальної Європи. По-перше, Labour-Party — партія монархистична; по-друге, вона, як це виявив недавно Мак-Дональд у своїй промові, в цілому не стоїть за марксову теорію боротьби класів, а навпаки — за класову солідарність; нарешті, по-третє, англійський соціаліст раніше за все — англієць, як і всі інші англійці, а вже потім він до того ще й соціаліст. Усе це разом надає англійській трудовій партії такий характер, що її прихід до влади рішуче нікого в Англії не занепокоїв, а скоріше навпаки, бо, наприклад, кабінет Мак-Дональда викликав сприяливу оцінку навіть на шпальтах такої архи-буржуазної газети, як славнозвісний «Times». Дуже добре, між іншим, цей факт відчули соціалісти московського стилю. При перших звістках про перемогу Labour-Party у Москві так зраділи, що навіть приготували уже й реального посла до Лондону, а через кілька днів після того «Правда» з жалем констатувала, що англійська біржа спокійно поставилася до нової влади трудової партії. На думку газети, це найкращий доказ тому, що соціалізм Мак-Дональда — не єсть справжнім соціалізмом.

* *
*

7 червня закінчено було наради міжнародних експертів по репараційних справах, що тяглися у Парижі на протязі майже чотирьох місяців, викликаючи серед європейської політичної опінії великі надії, а ще більше — непокої. На цьому місці вказувалося на значіння цієї наради, що мала на місце плану Дауса поставити нову систему упорядкування фінансових взаємовідносин між великою Антантою та Німеччиною, зліквідувавши тим недобрі наслідки економічного тертя між переможцями та переможеною стороною у великій війні. Вказувалося також і на те, чого пощастило досягти міжнароднім експертам, на плечі яких було покладено таке велике завдання.

Формальні моменти й ціла технічна структура погадження всіх репараційних справ та військового міжнародного боргу, як відомо, була досить скоро розроблена нарадою експертів. Знайдено було всі методи для того: комерціалізація боргу, утворення могутнього міжнародного банку, що взяв би на себе цілий тягар міжнародних грошових обрахунків, знявши їх з відповідальности державних урядів і т. и. Трудність справи

полягала в остаточному встановленню, як цілої суми обов'язків, покладених на Німеччину, так і тої середньої що-річної рати, що вона має сплатувати колишнім союзникам за посередництвом вказаного міжнародного банку. Були також труднощі і в тому, як поділити ці суми між союзниками.

Всі оті труднощі зараз переборено, і сторони прийшли до повної згоди між собою. Цілу суму німецького боргу встановлено в 36,9 мільярдів золотих марок, виплачена вона має бути в більшій мірі на протязі 37 літ, а в частині ще й після того на протязі 21 року. Відсотковання встановлено в 5,2, а середня річна рата — в 2.050 мільйонів золотих марок, хоч звичайно рати різняться від року до року, — на початках менші, потім більші, а потім знову — менші. Цими ратами Німеччина оплачує всі міжсоюзницькі борги Америці, а також винагороджує в певній частині і витрати, зроблені на відновлення знищених за часи великої війни провінцій, головним чином французьких, бо Франція за покриттям її боргових обов'язків, дістане вже чисто репараційну суму в 42,2 мільярди сучасних франків. Сума — не велика, бо, як відомо, за франко-пруську війну, що тяглася всього якийсь рік, Прусія дістала від Франції за відшкодування 5 мільярдів золотих франків, себ-то 30 мільярдів сучасною валютою.

Цілий прийнятий план уже дістав назву плану Юлта, од імені американського представника, що був головою репараційної комісії. Проект поступить на затвердження урядів, але це, мабуть, буде чистою формальністю, бо експерти працювали увесь час з відомою і за згодою своїх держав. Ратифікація, як гадають, станеться десь на початку осені, а разом з ратифікацією впаде і зв'язана з борговими обов'язками окупація англійськими військами рейнських провінцій Німеччини. Ще одну велику колоду, що лежала на дорозі згадженія нормальних європейських взаємовідносин, скинуто в бік, і шлях прочищено.

O b s e r v a t o r.

З преси.

П. Всеволод Іванів в ч. 687 Харьбинської газети «Гун-Бао» з 3 квітня с. р. умістив статтю під назвою «К новой России», в якій характеризує погляди «росіяни» на національні справи так, як вони дійсно того заслуговують. От як пише п. Іванів:

«В Росії коло 150 народностей, часом дивних, як от старовинні асирійці, але немає в світі другої держави, де б так мало думали про народності навіть найосвіченіші голови».

Які відомості москалі мають про українців? В. Іванів стверджує, і ми з ним цілком згодні, — що відомості такі:

«Ковбаса та чарка... Гоп, гоп, гречаники... Гопак...»

Кавказьке питання вирішається по московськи теж не гірше за українське:

«Кийтошки? Арарат, гора большой. Симферополь видно. Армяшки, буфетчики, Алла-верды, шашлык».

Докладно перебравши всю суму геніяльних ідей і настроїв в Москві що-до «іногородців», В. Іванів цілком слушно зауважує, що

«всі національні меншості в Росії — лише «іногородці», збірка анекдотів і смашних страв».

В . Іванів прекрасно бачить небезпеку московського настрою у відношенні до розвитку других народів, що вибиваються з-під їхньої кормиги, але будучи білою вороною серед чорних круків, він лише несміливо радить словами Кольцова —

«Естань, проснись, мужичок»

Щось не віриться, щоб московський «мужічок» так-от сам собі, по добрій волі прокинувся та ще й в доброму настрою.

Історичною основою Московщини була і є сила і схилиться вона лише перед силою і не від уговорювання нащадків Манілова.

* *
*

Як і слід було ждати, «Розбудова Нації» ч. 5 у відповідь на річеву статтю в «Тризубі» (ч. 19-20) про «Програм Українських націоналістів» Іл. Косенка, видрукувала шаповалівського тону замітку — «Критика з обов'язку», в якій, не відповідаючи на ясні питання що-до непослідовностей і туманностей програму націоналістів, має за краще і легше займатися автором статті і читанням в його серці.

Це найдоступніший і найлегший жанр критики у публіцистів, які свій стиль взорують на неперейдених зразках «Комуніста» та «Прол. Правди».

От один з поміркованіших зразків його.

«В націоналістичнім програмі не вживається ні республіканської назви голови держави, ні монархичної. Що ж, признаємо нашу вину; до означення прерогатив майбутнього голови української держави ще далеко, а ми не маємо старої «державної традиції» розподіляти міністерські портфелі в кав'ярнях Праги, Варшави й Парижу...»

Ми грішним ділом думаємо, що нашим націоналістам не тільки далеко до вирішення питання що - до голови держави, а й ще до до багато чого иншого.

Українська національна революція безумовно зреалізує свого часу всі «абсурди» українського націоналізму, за виключенням одного — того, що винайшли за кордоном ті, хто веде розкладову роботу на еміграції, виступаючи навіть проти оборони свого права на національне ім'я.

Чи не краще б зробила «Розбудова Нації», що все одно не в стані оборонити по суті свій програм, якого взагалі в природі нема, коли б замість нових зразків лайки та наклепу дала б громадянству вияснення свого ганебного виступу проти заходів уповноваженого представника давніх українських організацій перед Лігою Націй в справі признання за нашими емігрантами права на нашу національність. В оцінці цього «патріотичного» вчинку всі здорові елементи нашої еміграції — солідарні. Можемо не повторювати тут належної кваліфікації його, зробленої вже раніше.

З широкого світу.

— Троцький звернувся до нового англійського прем'єр-міністра Мак Дональда з проханням про дозвіл переїхати до Англії на лікування.

— З метою посилення економічних зносин з Франції до Польщі приїхала спеціальна французька економічна місія на чолі з був. послом Нулансом.

— Сталінська більшість Політбюро постановила скасувати президію союзу професійних спілок; в наслідок цього одсунуто він чинної політики Томського, що стояв в опозиції до Сталіна.

— Естонський генералісімус Лайдопер в декларації до преси підкреслив спільність інтересів всіх прибалтійських держав проти Московщини.

— 9 червня місто Тулуза в присутності президента республіки і великої чисельної делегації урочисто відсвяткувало 700-ліття існування свого університету.

— До Берліну прибув король Єгипту — Фуад.

— 500 венецuelських повстанців розграбували місто Вілемштадт в Голандській колонії Кюрасо. Уряд Голандії заявив Венецуелі протест і вислав крейсера для захисту колонії.

— Французька поліція арештувала в Ашерському палаці коло Парижу велике зібрання лідерів франц. комуністичної партії. Захоплено багато документів.

— Новий англійський міністр закордонних справ Гендерсон заявив кореспондентові «Дейлі Геральд» про можливість поновлення, при певних умовах, дипломатичних стосунків з ССРСР.

— У Відню відбулися урочисті всеародні свята на честь відомих композиторів батька й сина Штраусів.

— Перський уряд призначив начальником карної експедиції проти непокірного племені кашгаїв ген. Абадега.

— Італійську ескадрілю гідропланів під командою міністра Бальбо зустрічала в Одесі большевицька влада на Україні на чолі з начальником авіації ССРСР Барановим. Большевицька оркестра виконувала фашистський гімн. В наслідок цієї демонстрації італійсько-большевицької дружби, італійська преса сподівається великих замовлень ССРСР на аероплани. По повероті, в Констанці італійську ескадру спіткав ураган, що спричинив великі шкоди. Кільки апаратів розбито і збит.

— Німецький уряд відмовився взяти участь в громадських маніфестаціях 28 червня з приводу десятиліття підписання Версальського трактату.

— Еспанія й Угорщина підписали договір арбітражу й дружби.

— Французьке статистичне центральне бюро, відмічаючи подорожчання життя у Франції, подає для Парижа такі варіації коефіцієнта цін продажу в роздріб 13 основних істивних предметів: січень 1927 — 592 пунктів, січень 1928 — 530, січень 1929 — 599, травень 1929 — 626.

— 14 червня в Парижі відбувся міжнародний шахівний матч.

— Еспанська влада опечатала в Севілі авіон франц. авіаторів Кудуре і Майу, що збиралися без дозволу франц. м-ра повітроплавства перелетіти через Атлантику.

— В Сімлі в Індії відбувся суд над винуватцями атентату в Делійському парламенті; двоє засуджено на довічне ув'язнення.

— Американський аероплан «Зелене Полум'я» при спробі знятися для перелету через Атлантику до Європи потерів серйозну аварію; пасажери zostалися живі.

— Французькі авіатори Асолян, Лефевр і Лотті, вилетівши на авіоні «Жовтий Птах» з Ольд-Орчард (Сполучені Штати) в четверг спустилися в суботу біля Салтандера (Португалія), перелетівши щасливо через океан. Зразу ж з Португалії вони вирушили до Парижа.

— У Будапешті арештовано сім видатних членів угорської комуністичної партії.

— Коло Ель Борж Айт-Якуб в непокірній полісі Мароко — 2.000 повстанців напало на невеликий відділ франц. війська, який загубивши до 100 душ вбитими й раненими, відступив під прикриття укріпленого лагера.

— Польсько-румунські переговори про тісніше й більш розвинені економічні стосунки обох країн закінчилися позитивно. Польща має одержати різні полегшення для експансії своєї промисловости через Румунію на Балкани, — Румунія для збуту своїх сільсько-господ. продуктів через Польщу в Скандинавії і Німеччині.

— В Морені, в Румунії сталася велика пожежа нафтових джерел.

— В Нанкіні відбувся грандіозний похорон першого президента Китайської республіки — Сун-Ят-Сена.

— Згідно з офіційними даними перського уряду під час останнього землетрусу в Хоросані загинуло 3.253 душі, ранених — 1.121, зруйновано — 80 сел, пропало 6.542 худобини.

— З пропозиції президента Гувера Американський Червоний Хрест відправив до Китаю в голодні райони місію для обслідування розмірів голоду в цілях виявлення допомоги.

— Однодневий страйк паризьких листоношів закінчився звільненням страйкарів.

— 10 червня в Женеві відбулася дипломатична конференція в справі транзитних паспортів емігрантів.

— Раймонд Аме подав до Франц. Академії Природничих Наук свої спостереження над колумбійською рослиною «яйє», що славиться своїм дивним впливом на психичні процеси, а крім того понижує артеріяльні тиснення, сприяє рух кишок то-що.

— В Аргентині коло Мендоза звичайна гора Ель Новоадо після землетрусу почала викидати лаву.

— В штаті Манітоба в Канаді сталася страшна лісова пожежа.

— В Болгарії переведено великі труси й арешти комуністів; в числі арештованих емісар Москви Вацко Генчев Валко.

— Китайська влада крім арештів в Харбині перевела ще й арешти в Мукдені, де арештовано большевицького консула, директора залізниці й інших.

— Черговий конгрес європейського сталевого картеля відбувся 18 червня в Парижі.

— Міжнародня премія міжпланетних комунікацій присуджена румунському німцеві проф. Оберотові.

— 7 червня у Ватикані переведено остаточну ратифікацію Латранського договору.

— Вулканичний вибух Везувія наробив багато шкоди: знищено 50 будівель, приблизно 50 гектарів доброї землі залито лавою.

Хроніка.

3 Великої України.

— Видання історичного відділу УАН. — Вийшов з друку збірник «За сто літ», який має в собі матеріали до громадського і літературного життя України XIX та XX століття. Друкується другий збірник «Степова Україна». Вийшов з друку I том писань Костомарова й готується до друку II том. («Пр. Пр.» ч. 126 з 5. VI).

— Академик Грушевський — працює тепер над Хмельниччиною, що має ввійти до 2-ої половини IX тому історії України-Руси. Крім того готується до друку «Румянцевський опис», матеріали, до якого акад. Грушевський зібрав по Київських, Чернігівських та Ленінградських музеях. («Пр. Пр.» ч. 126 з 5. VI).

— Могила Тараса Шевченка. — Отель біля могили Тараса Шевченка в Каневі — на уніченню. При отелю буде кіно, для якого ВУФКУ безплатно дало дві фільми — «Тарас Шевченко» та «Микола Джеря». З хати Шевченка, що біля Могили, утворюється музей. («Пр. Пр.» ч. 127 з 6. VI).

— Вечір пам'яті Коцюбинського та Франка. — В театрі центрального саду відбувся в Харькові 27 травня вечір присвячений пам'яті Коцюбинського та Франка. («Пр. Пр.» ч. 120 з 29. V).

— 2-ий з'їзд пролетарських письменників. — В будинку літератури ім. Блакитного у Харькові відкрився 26 травня 2-ий всеукраїнський з'їзд спілки пролетарських письменників. («Ком.» ч. 119 з 28. V)

— Новий московський район на Україні. — У Маріупольській окрузі виділено московській національний район — Буденівський. Все листування в цьому районі та викладання по школах обов'язкове на російській мові. («Ком.» ч. 120 з 29. V).

— Росгріли. — Ростріляно дев'ятох селян з с. Сергіївки на Прилуччині за тероризування совітських активістів та підрих заходів сов. влади. Ї також засуджені до позбавлення волі на строк від 8 до 10 років. («Ком.» ч. 123 з 1. VI).

— Селянський терор. — В с. Рублівці на Полтавщині вчинено замах на селькора місцевих газет — Щербину. Перед тим одного разу було також підпалено уночі хату Щербини. Двері під час пожежі були замкнені, і Щербина врятувався через вікно. («Комун.» ч. 126 з 5. VI).

— В с. Недзі Березанського району спалено хату голови комнезаму. («Пр. Пр.» ч. 126 з 5. VI).

— Українізація. — В Києві підчас останньої перевірки українізації від 1. XI. 1928 р. було перевірено 187 установ, де працює 18.550 службовців. Зараховано до 1-ої категорії — 26,5%, до 2-ої — 41,9%, до 3-ої кат. — 15,8% службовців; 15,8% зовсім не з'явилося.

— На Київщині українізаційна робота лише розпочинається. Матеріяли по стан українізації маютья з 11 районів, де працює 2.972 службовців. З них до 1-ої кат. належить 585, до 2-ї — 602, до 3-ої — 151, зовсім не перевірялося 1.277 та звільнено — 357. На районах відповідальні робітники державних установ, як також і

кооперації, не з'являються на перевірку, мотивуючи це тим, що вони обрані, а не найняті.

На 1 травня 1929 року на Київщині є 33.000 службовців, яких ще треба «українізувати». («Пр. Пр.» ч. 118 з 26. V).

— **Харківська окружна комісія по українізації** виявила після перевірки харківських установ, що українізація сов. апарату посувається наперед дуже поволі. В одній з інституцій Харькова, де є 374 службовці, іспиту з укр. мови ще зовсім не складали 184 чоловіка, а 3-тю категорію мають 50 чоловік; мови зовсім не знають і її не вивчають 120 службовців. Усе листування провадиться виключно рос. мовою. («Ком.» ч. 126 з 5. VI).

— **Дніпрельстан.** — Над будівництвом Дніпрельстану встановлено шефство харківської газети «Комуніст», Державного Видавництва України та Інституту Марксизму-Ленінізму. («Ком.» ч. 120 з 29. V).

— **Український вугілля до Америки.** — В Нью-Йорку підписано більшевиками контракт на постачання пробних партій донецького антрацити до Сполучених Штатів та Канади. («Ком.» ч. 120 з 29. V).

— **Експорт устриць.** — З Одеси більшевики починають експортувати устриці, які ловляться в Кірквинській затоці коло Скадовського. («Ком.» ч. 123 з 1. VI).

— **Трудова дисципліна на сов. фабриках.** — Цікаві зразки цієї дисципліни подають кореспонденти «Комуніста» з різних совітських фабрик на Україні. Так на Харківському велосипедному заводі запізнення на роботу є звичайним явищем. Є такі робітники, які протягом місяця спізняються 14, 17 і 20 разів, причому адміністрація заводу не вживає жадних рішучих заходів для боротьби з цим явищем. Прогулів на цьому заводі в лютому було 1.056 в березню — 994.

На харківському паровозобудівельному заводі протягом трьох місяців було висловлено догану за порушення правил внутрішнього розпорядку 458 робітниками і звільнено за те саме 35 чоловік. Лише на одному збиральному цехові за місяць березень оголошено коло 30 доган за пияцтво. Цілком природним явищем вважається на заводі закінчення роботи за 10-15 хвилин перед гудком або перед перервою на обід й скупчення робітників перед дверима їдальні в очікуванні того моменту, коли двері їдальні відкриваються. На цьому заводі пересічно 11% робітників не виходить на роботу; щодня є звичайно 170 чоловік, що не приходять працювати. Де-які робітники приходять на роботу цілковито п'яні і їх приходится виводити з цеху, а то й вивести на ношах до медичного пункту. Багато також марнується часу на ходження робітників до контори заводу, до рукомайників і т. и.

На заводі ім. Хворостіна в Одесі прогули також доходять до 11%. З 800 робітників заводу коло 100 завжди немає на роботі.

На Луганському карбувальному заводі й на 1 Одеській кондиторській фабриці робітники прогулюють здебільшого 2 з пол. дні підряд, три дні прогуляти уже бояться, бо за прогул в три дні звільняють із роботи. («Ком.» ч. 111 з 18. V).

3 укр. життя

— **Виклад посла О. Луцького.** — В Стрию відбувся виклад посла О. Луцького на тему: «Вражіння з побуту на Великій Україні», в яким він між иншим сказав таке: «Порівнюючи сучасну національну кон'юнктуру з тією, що була до війни, слід прийти до висновку, що вже недалеко та пора, коли справа української державности буде поставлена власними силами українського народа на остаточне рішення». («Діло» ч. 125).

— **Кількість українських студентів на висо-**

ких школах в Польщі. — На 36.590 душ студентів на всіх високих школах в Польщі було в передминулїм шкільнім році 2.133 душі студентів українців, себ-то 5,8% всього студентства в Польщі. З того числа на філософії і праві — було 60,7%, торговельних науках — 2%, на геодезії — 1,7%, на агрономії — 2,9%, на дентистиці — 0,4%, на ветеринарії — 2,9%, на фармацевтиці — 0,7% і т. и. («Діло» ч. 121).

— Свято «Сільського Господаря». — В Коломиї відбулося велике округове свято «Сільського Господаря», яке перемінлося у велику хліборобську маніфестацію українського селянства. Свято почалося службою Божою на полі, яку правило 14 священників. Коло 60 сел прийшло організованими відділами. По службі Божій відбувся величавий похід. На жаль, він пройшов мовчки, бо було заборонено співати будь які пісні. («Діло» ч. 125).

Газетні звістки.

— Становище жидів на Україні. — Становище жидівства на Україні тяжчає. Безперестанні заворушення, постійні загрози погромів спричинили масове переселення жидів з містечок до більших міст. Число жидів, що бажали б виїмігрувати закордон так велике, що большевики звернулися до американсько-жидівського еміграційного комітету про допомогу. Переселення жидів до колоній жадних результатів не дало, бо жиди бачучи вороже відношення до себе з боку українського селянства, переважно приділені їм нарізи землі покинули. Щоби дати змогу жидівським колоніям організувати самооборону, їй наказано видати зброю. («Час» ч. 198).

— Як борються село. Большевицькі газети описують таку подію. Мешканці села Сільба зібралися на віче і ухвалили, що кождий, хто буде прихильником комуни, дістає 25 бунтів. Ухвалу негайно було переведено в діло. Кількидесятьом червоним виспали так, як було ухвалено. Коли ж

один з них доніс до окривки, кому в місті, селяне, зібралися знову і рішили дощочка спалити живцем. Так і було зроблено при участі цілої громади. За кілька днів приїхала комісія, щоби дослідити справу доносу, та селяне заявили їй: «Винуватих не маєте що шукати, бо їх ціла громада осудила. І на будуче буде те саме робити». («Час» ч. 200).

З життя укр. еміграції

У Франції.

— З життя Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції. — 6-ий з'їзд виїсї постанови про заснування фонду допомоги дитячим школам при громадах Союзу. В фонд уже поступило від громади в Ліоні 144 фр.; Громада в Гаврі повідомила про асигнування 89 фр. Тимчасом Генеральна Рада з цього фонду асигнувала на місяць червень дитячій школі в Кіютанжі — 100 фр. Оскільки фонд буде поповнюватися і далі внесками членів Союзу, треба сподіватися, що справа українського шкільництва у Франції буде нарешті доведена до належної сталості.

— З життя Бібліотеки і м. С. Петлюри. — Цими днями надійшли привітання від Далекосхідного Комітету Вшанування Пам'яті С. Петлюри в Харьбині, від Українського Видавничого Товариства у Варшаві, від п. І. Шпілінського з Берліну.

Одержано книжки та інші друковані матеріали: від п. Івж. Ар. Зубенка (Прага), Як. Рудина (Прага), П. Васил'їва (Париж), П. Щербакова (Париж), проф. О. Лотоцького (Варшава), п. Д. Геродота (Букарешт), пані О. Данилевич-Половик (Париж), п. Гн. Гаврилка (Париж), п. Кастан'є (Париж); п. Качура подарував псалтир українською мовою, з якого читано п. Качурою над труною бл. пам. С. Петлюри 30 травня 1926 року.

Почали надходити: «Вістник Спілки Інженерів та Техників

Українців Емігрантів у Польщі (Варшава), «Бюлетень Закордонного Бюро Української Радикально - Демократичної Партії» (Прага), «Бюлетень Укр. Телегр. Агентства» (Букарешт).

— Життя в Лілі (від влас. кореспондента). — Працюю зараз в Лілі. Робота легка — 8 год. Платня 26 фр. 40, а з премією — 30 фр. Є тут можливість заснувати осередок: при фабриці є кантіна; господарь симпатична людина і охоче пішов би на зустріч улаштуванню більшої кількості наших людей. В Лілі є багато українців заробітчан, але розпорощені і організації не мають. Мене часто питають, про те, чого ніхто не приїздить з Парижу, ні хор, ні представники організованої еміграції. Коли б знайшлася хоч одна здатна до організації людина, можна було б тут мати великий український осередок, провадити культурно-освітню працю і маніфестувати перед чужинцями нашу національність. Між іншим є тут багато москалів. До них часто приїзять і лектори, і співаки, і хори, що дають концерти в театрі. Поляки теж мають тут великі організації. Одні ми блукаємо, шукаємо і нічого не знаходимо. Є тут велика фабрика господарських машин, може б з Чехії приїхало б до неї кілька наших студентів чи агрономів; вони б безумовно здалися б нам для організації в Лілі української колонії.

Не маємо в Лілі ні українських газет, ні журналів, ні книжок. Діти забувають укр. мову. Справді як за часів великої руїни: не хрещені, не вчені, розкидані. Пісок, тай годі.

— В Т р у а (від вл. коресп.) — Є нас тут був. козаків української армії досить багато, та нічого вдіяти не можемо. Хотіли б заснувати свою українську Громаду, мати газети, книжки, свій осередок, та не знаємо, як до цього приступити. А тут ще нападають на нас сугуфонці, що звили собі гніздо в Труа; брешуть нам, що не було і не буде УНР, що даремно ми не приєднуємося до них, не

читаємо їх їх газет та прокламаций. Як би був у нас тут організатор, щоб хоч по фразі цуцьки трохимовів говорили, показали б ми їм, як українці мусять своє життя улаштувати.

Прохаємо посилати хоч старих газет, журналів і книжок. Як би хтось добре грамотний приїхав до нас на стає, то було б то найліпше.

В Чехії

— В третю річницю в Подєбрадах Громадою Студентів при Укр. Госп. Академії було уряджено в суботу 1 червня товариські сходини, що їх присвячено було бл. пам. покійному Головному Отаманові С. Петлюрі. На цих сходинах зачитали свої доклади інж. Прохода і інж. Білодуб. Зміст докладу інж. Прохода подано в «Тризубі» ч. 22 в статті під заголовком «Симон Петлюра — Вождь Війська». Але на сходинах референт поширив тему. Він говорив про те, яким має бути справжній петлюрівець. Підкреслив, що ні минулі заслуги ні майбутня, що лише очікується, користь, не може позбавити емігранта від обов'язку зараз віддавати всього себе для загальної справи. Лише такою працею — під гаслом «ні зиск, ні слава» ми, емігранти, зможемо виправдати ім'я — «петлюрівці».

Інж. Білодуб зупинився на обставинах нашої національно-визвольної боротьби, як вони склалися до і під час революції. Підкреслив, що ні маси, ні провідники не були підготовлені до тієї ролі, яка на них припала. І хоча шлях визволення — це завжди тяжкий шлях і ні одна нація не досягнула свого визволення без страшних жертв, невдач і катастроф, але наша роз'єднаність, непослідовність, відсутність твердості і ясної лінії, все це — суб'єктивні причини, що поруч з несприятливими обставинами об'єктивними, спричинилися до нашої поразки. Накресливши в такий спосіб ті умови, в яких доводилося працювати і вести боротьбу Головному Отаманові, референт указує при кінці свого докладу

і на методи, якими має йти даль-
піша боротьба за визволення. Для
того потрібно спертися і викорис-
тати всі сили — селянство і де-
мократію.

З коротельною промовою висту-
пив ще інж. Личвицький, що вка-
зував на завдання укр. еміграції
закордоном. З окрема завдання
тих, кому пощастило набути висо-
ку освіту.

— В Українському Істо-
рично-Філологічному То-
варистві в Празі відбувся у
вівторок, дня 11-го червня о 3 г.
30 м. в помешканні Кароліnum,
авдіторія ч. IV доклад дійсного
члена: Сімоновича, В. І. —
«Про деякі завершені наростки для
творення хресних чоловічих імен
(в історичній перспективі)». А
18-го червня на порядку дня
стояли доклади дійсних членів:
1) Щербаківського, В. М. — «До
п'ятання про формацію україн-
ської нації». 2) Чижевського, Д.
І. — «Філософічні погляди Пам-
філа Юркевича». 3) Антоновича,
Д. В. — «Три марляських учні
Аргунова».

— Загальні збори Ук-
раїнського Університет-
ського Угруповання для
Ліги Націй відбулися 28
квітня с. р. Перед початком зборів
голова Угруповання проф. Боро-
даєвський зачитав доклад на тему
«III-ій міжнародній конгрес між-
народних Університетських Фе-
дерацій». Цей конгрес відбувся в
кінці серпня м. р. в Женеві. На
ньому було представлено 16 країн.
Серед учасників були представни-
ки і Українського Угруповання
— проф. Бородаєвський та п.
Божитко, що брали участь в
працях конгресу на рівних правах.
На конгресі було сконстатовано,
що головна мета федерації — ши-
рення між академіч. ими колами
та населенням ідей Ліги Націй, ця
мета зусиллями окремих федера-
цій потроху переводиться в життя.
Далі конгрес заслухав ряд докла-
дів і обрав нову президію федера-
ції в складі п. Єдлічка (Прага), як

яко голови, п. Гендрікса (Брюсель)
як секретаря т. и.

Після заслухання доповіді п.
Бородаєвського, збори Угрупова-
ння уділили абсолютній уступаю-
чій Управі і обрали нову — в скла-
ді: голови — проф. Бородаєвско-
го, заступника — доц. Коваленка,
генерального секретаря — інж.
Євтухова, скарбника — інж. Ку-
щинського, пресового референта
— інж. Глогінського.

Що-до діяльності Українського
Угруповання, то крім представ-
ництва в між. ародній федерації
та участі в працях конгресів фе-
дерації, вона виявляється дуже
різноманітною; оголошуються кон-
курси на відповідні праці чи пере-
дається запрошення до участі в
таких курсах, що оголошує
секретаріат федерації; члени Угру-
повання зачитують доклади і ви-
ступають в пресі по тих питаннях,
що зв'язані з проблемою Ліги
Націй; де-хто з членів, хто мав змо-
гу, відвідував спеціальні курси,
які влаштовував Генеральний се-
кретаріат в Женеві м. р.

— Доклад проф. Голь-
дельмана на тему «Пануюча
група в устрою СССР, як соціаль-
на категорія» відбувся 1 червня в
Товаристві українських економіс-
тів. Докладчик вважає, що су-
часний т. зв. соціалістичний уг-
ррій в СССР мало чим відрізняєть-
ся від капіталізму, власне, як
висловлюється докладчик, це є
«капіталізм на ізнанку». Устрій
цей характеризується, експлоа-
тацією, визиском, що йому підпа-
дає в першу чергу селянство, ку-
пуючи дорогі промислові вироби
і продаючи дешево хліб. Експлоа-
таторами являється пануюча гру-
па в СССР — «верхівка» ВКП.
В СССР нема капіталістів, весь
капітал належить державі, але
розпоряджаються цим капіталом
— засобами виробництва — як
раз верхи комуністичної партії.
Вони являються в такий спосіб
капіталістами-підприємцями, і ця
функція, яку вони виконують,
вигворює у них і методи посту-
поваць звичайного капіталістично-
го підприємця. Звідси і визиск —

і не лише селяцтва, а і цілого суспільства. Що це стремління до найбільшого зиску, а значить і до визиску у сучасних совітських можновладців не дає тих результатів, на які вони сподіваються — це вже інша справа. Причини цього полягають перш за все в тому, що ці підприємці — дуже кепські підприємці, тому ми весь час чуємо про загіганду продукційності; далі, стан фактичної монополії, в якому знаходяться совітські підприємства, утворює несприятливу атмосферу для розвитку продукційних сил.

Доклад проф. Гольдельмана вкликав живе зацікавлення. Тема сама по собі цікава і злободенна, реферат було виголошено із звичайною для референта експресією. Після доповіді відбулися дуже жваві дискусії, в яких взяли участь проф. Бич, інж. Глобінський, доц. Добриловський, д-р Питель, доц. Садовський. Де-які твердження докладчика видавалися парадоксальними і вони викликали найбільше зауважень з боку опонентів, зауважень, на які проф. Гольдельман в останньому своєму слові гостро і влучно відповідав.

— «Український Сокіл» в Подєбрадах. — 9 червня с. р. Український Сокіл прийняв участь у районному сокільському з'їзді, в Жегуні на Чехом. Після урочистого походу, в якому українці в укр. сокільських одностроях приймали участь із своїм прапором, та віддаючи пошани у пам'ятника полеглим за волю батьківщини, все сокільство (підріст, члени-соколи й старші соколи) зібралося на плацу для сокільських вправ.

Тут було дано прапор сокільському підростові (школярам) V-го району сокільської Тиршової округи. Спочатку промовляв староста Жегунського сокільського товариства, а потім забрав слово районний вихователь сокільства Юзеф Врбата, в якому він звернув увагу на тісну співпрацю українського сокільства з чехословацьким, що дійсно не лише на словах, а на ділі веде до братнього єднання слов'янських народів. Про цю

співпрацю на майбутнє п. Врбата нагадав і сокільському підростові, якому доручив прапор.

Від імені українців промовляв староста Українського Сокола інж. Ф. Мороз. В простій ширій промові п. Мороз схарактеризував ті причини, що раніше за царської Росії роз'єднували два братні слов'янські народи — український та чеський, які навіть не знали про існування один одного. Далі звертаючися до сокільського підросту, п. Мороз зазначив, що вони (школяри) більше, ніж хто інший будуть мати правдиву уяву про українців, а в майбутньому ближче пізнають свого слов'янського сусіда на сході — вільну самостійну Україну.

На знак і на спогад на майбутнє про сучасну тісну співпрацю українського сокільства з чехословацьких п. Мороз прикріпив на держально дорученого сокільському підросту прапору жовто-блакитню стрічку з написом: «Підростові V-го Району — Український Сокіл в Подєбрадах». У відповідь на промову п. Мороза п. Врбата дякував українцям за щире братерське почуття й зазначив, що чотири кольори на прапорі сокільського підросту — білий та червоний, жовтий та блакитній будуть символом краси і гармонії братерських взаємовідносин двох слов'янських народів.

Хай буде єдність за єдність, а вірність за вірність!

Ці слова викликали бурхливі оплески чисельної (в декільки тисяч) публіки.

Після цього почалися сокільські вправи, в яких приймали участь всі градації сокільства, починаючи від дітей і кінчаючи старими. Українці, як звичайно, виступали спільно з Подєбрадським чехословацьким сокільським товариством. В. П.

В Німеччині.

— В Українському Науковім Інституті в Берліні 14 червня с. р. відбувся доклад д-ра Нестора Н. Жаківського на тему: «Головніші фази розвитку української музики».

В Америці.

— В третю річницю смерти С. Петлюри в городі Форт-Уільям (Онтаріо) Українська Громада вшанувала достойно пам'ять покійного Головного Отамана. Відправлено було службу Божу, а за нею й панахиду; п.-о. Петро Білон, який відправив ці служби так зворушливо, дійсно спричинився у великій мірі до тої урочистости, що запанувала серед численних присутніх. У вечері того ж дня було влаштовано концерта-академію, присвячену пам'яті покійного Отамана. На початку ген. В. Сікевич виголосив відповідно складеного реферата. Були так само промови, співи хору, яким прекрасно диригував п.-о. П. Білон, та декламації. Саля «Просвіти» була переповнена і ледве могла вмістити всіх бажаючих.

— І V - ий Собор Укр. Правосл. Церкви в Америці. — Серед надзвичайно піднесеного урочистого настрою перейшов ІV-ий Собор Укр. Православної Церкви в Америці. Зо всіх сторін Америки (Сполучених Штатів і Канади) прибули на Собор священники й делегати.

Всі учасники собору разом з архипастирем на чолі не вважали на велике змучення і кожного дня до пізньої ночі радили над добром і розвитком рідної церкви. Собор поклав міцні підвалини для дальшого розвитку Української Православної Церкви в Америці. Цілий ряд важних постанов, впроваджують життя церкви в Америці в усталене русло порядку й дисципліни. («Дніпро» ч. 18).

— 35-тиліття Укр. Народ. Союзу в Америці. — В Джерсей-Сіті відбулося з нагоди 35-тиліття Укр. Народ. Союзу велике свято української еміграції, а саме: урочисте покладення угольного каменя в новий дім Союзу, що є в Америці найсильнішою укр. асекураційно-допомоговою організацією. Свято почалося походом, в яким взяло участь до 6.000 українців. На переді йшла в одностроях сотня січовиків з прапорами Січі ім. Хмельницького і Чорноморської Січі, далі

Школа Авраменка та відділи Союзу. В час походу грало три оркестри. Після відповідних промов докано акту покладення каменя, при чому крім чисельної публіки було присутніх 330 делегатів Союзу. («Діло» ч. 125).

— Ліга Визволення України. — Українці в Чикаго за почини д-ра В. Сімовича, д-ра Смука і д-ра Тарнавського заснували «Лігу Визволення України». До Ліги можуть належати всі українці, які ідейно схотять працювати і помагати праці для визволення України. Ліга вже зачала свою роботу. Нав'язала взаємини з українськими визвольними організаціями та поодинокими особами в Європі. В Америці інформує громадянство та пресу. Найважливішим ділом Ліги вже тепер є те, що вона зложила 10.000 дол. на видання історії України англійською мовою й умовилася з чотирьма авторами, які пишуть цю працю. Ліга хоче незабаром приступити до зорганізування своїх філій у всіх українських громадах у Сполучених Штатах і в Канаді. («Канад. Фармер» ч. 21).

— Відзначення української студентки. — Панна Н. Сікевич, студентка Манітобського Університету, перейшла на четвертий курс з відзначенням, дістаючи нагороду у 80 дол. Це вже третій раз вона дістає таку нагороду.

— Школа Авраменка. — В неділю 19 травня відбувся в Нью-Йорку величавий виступ учнів школи укр. національного танку В. Авраменка. В виступі брало участь 300 учнів, убраних в українські національні вбрання. Виступ випав добре, головне масові сцени. Виступ самого Авраменка публіка зустріла оваціями. («Укр. Голос» ч. 22).

3 мистецького життя.

— «Танк», об'єднання українських мисгців, розпочавши свою діяльність організаційну і перепровадивши її в головному, цілу свою увагу звертає на швидке видання збірника. Матеріали просять надсилати, як

в найшвидшому часі на адресу адміністратора: Wasył Krasnopil'skyj. Podwale 16. m. 15. Varsovie. Pologne.

— До складу «Танку» прийнято останніми часами п. п. Андрія Крижановського (Жраків), М. Мухина (Подєбраді), Олександера Кузьміна (Люблин), Миколу Ковальського (Париж), арт.-мал. Дядинюка (Париж), В. Євтимовича (Познань), Середу (Каліш).

Бібліографія.

— «Голод на Україні». Видання Комітету Допомоги Голодним на Україні. Париж, 16 ст.

Вийшла з друку у Парижі заходами Комітету Допомоги Голодним на Україні брошура французькою мовою. Брошура дає цінні відомості про політику большевиків скеровану на знищення України, а також детальні відомості про розміри сучасного голоду на Україні.

— — —
K. Veleminsky. Rusko vsera a dnes. Praha. 1929.

Автор — чех, соціал-демократ і русофіл. Одвідав Росію в 1907 та 1910 роках, об'їхав СРСР у 1928 р. і здає звіт із своїх вражень, як з минулих, так і з сучасної поїздки. Спогади про минуле не дуже цікаві; мало цінних річей і в нових спостереженнях. Автор ставиться до комунізму скептично, але на большевицьку владу дивиться сприятливим оком; тому всі його присуди що-до СРСР, а спеціально — до РСФСР — не яскраві, компромісні, не виразні, наче стерті. Прочитав і забув, бо нічого нового чи оригінального там не знайшов. Усе з тих вражень наче десь у когось уже було прочитано. До того ще автор — чех свідомо розуміє різницю між СРСР та РСФСР, але невідомо — вони у нього змішані: як колись Росія для нього була Великоросія, так і тепер СРСР — не що інше, як РСФСР.

А втім, що це не те саме, цілком ясно відчув і автор, коли приїхав на Україну, якій він присвячує невеликий розділ під заголовком Kus Ukraju. Наведемо звідти кільки уривків.

«Ставши столицею сорокомілій-онової України, Харків за одну ніч виграв велику гру. Старославний Київ тихо зрієє свого першєнства, бо визнано було, що столиця не може бути так близько од кордонів неспокійних сусідів, приваблюючи на себе їх аероплани...»

Нашу увагу звертає Харків, як головний — поруч з Київом — чинник національного перероблення України. Українізація громадського життя поступає наперед кожного дня... Російська мова скрізь — на уступу...

На Україні мішанина націоналізму та комунізму така дивовижна, що повстає спокуса повірити наче б то комунізм — лише тимчасове забарвлення. Немає сумнівів, що у Москву ця країна не захохана, що московські політичні впливи занепадають, що Україна, хлібна комора цілого союзу совітських республік, щодалі, то більше неухильно стає самостійною...

Україна більше за інші республіки совітського союзу перетерпіла од зміни революційних влад. Але її жваве й бадьоре населєння безперечно одного часу переборє нахили до анархії і впорядкує своє державне життя на певніших закладах, ніж то було досі...

Ні звідки не од'їзжав я з такою неохотою, як з Харькова, бо там ростє новий світ, що заслуговує детального вивчення».

На прикінці своїх увагу автора заговорив чех.

«Коли потяг наближався до славетного дніпровського мосту під Київом, я, переїзжаючи Дарницю, згадав, скільки тисяч наших легіонерів, поминаючи всі воєнні незгоди, притулилося серцем до милого українського народу. І думаю: це не було випадком, що саме там, на Україні, зреалізована була ідея чесько-словацьких легій, що звідти почався їх анабазис...»

Чех — патріот поїхав до СРСР русофілом, а повернувся українофілом. Це безперечно — ознака часу.

М. Ст.

Зміст.

Париж, неділя, 23 червня 1929 р. — ст. 1. — С. Н. 6-ий рік діяль ости Українського Історико-Філологічного Т-ва в Празі — ст. 3. — Десята річниця заснування 3-ої Залізної Дивізії — ст. 6. — Л. С. Вгредю річницю Вождя й Отамана — ст. 7. — М. С. Лист із Каліша — ст. 10. — Лист із Варшави — ст. 12. — В. Валєнтин. Малецький фелъетон — ст. 13. — O b s e r v a t o r. З міжнароднього життя — ст. 14. — З преси — ст. 17. — З широкого світу — ст. 19. — Х р о н і к а. З Великої України — ст. 21. — З укр. життя — ст. 22. — Газетні звістки — ст. 23. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 23. — У Чехії — ст. 24. — В Німеччині — ст. 26. — В Америці — ст. 27. — З мистецького життя — ст. 27. — Бібліографія — ст. 28.

Фонд українських інвалідів

при Т-ві б. вояків Армії УНР у Франції.

Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції доводить до відома своїх членів та всіх бувших вояків українських армій, що нею засновано спеціальний фонд допомоги інвалідам, які, живучи в тяжких умовах еміграційного життя у Франції, втрачають або вже втратили свою працездатність.

Змучені попередньою кількілітною війною та трьома роками вільної боротьби з ворогами України, наші борці нелегко переносять умови фізичної праці на чужині. Багато з них вже й зараз в такому стані, що потребують матеріальної підпори й число таких наших товаришів по зброї буде збільшуватися.

Наша військова гідність і національна честь вимагають від усіх нас дбати про цих зяєселених, бо лише на самих себе ми мусимо покладатися і взаємно допомагати.

Управа Т-ва, закликаючи до пожертви на фонд Інвалідів, проєктует придбати в околицях Парижу будинок з землею та влаштувати там притулок для наших інвалідів.

Пам'ятайте, що даючи пожертву на фонд Українських Інвалідів, ви, може, помагаєте собі самому.

Не дайте загинути своєму братові інвалідові, якому доля судила тяжчий шлях, ніж вам.

У п р а в а Т о в а р и с т в а.

Пожертви надсилати: Monsieur Rudicev, 11, Square Port Royal (15, Rue de la Santé). Paris 13-e.

Зелені Свята - дні українських інвалідів.

Страдальцям — жертвам визвольної боротьби — наш дар!

По традиційному звичаю в Зелені Свята український нарід складає дар тим, що в обороні Рідної Землі стали каліками.

Відкликаючися що року до жертвенности нашого громадянства, ми свідомі того, що воно розуміє велич посвяти й жертвування, що його виявили наші стрільці-козаци в недавній боротьбі. В Зелені Свята ця жертвенність повинна набрати в с е н а р о д н ь о г о характеру. В найдальші закутини світу, де тільки живуть наші переселенці, повинна

дійти наша вість про тих, на яких зломане тіло впав непосильний тягар неволі й суворой буденщини.

Треба як слід оцінити виймкові відносини, в яких опинився наш нарід, щоби зрозуміти ту безодню горя й ту чашу терпіння, що її мусять випити наші інваліди. Позабавлені всякої піддержки з боку держави — ці носії великої ідеї й традиції живуть у надзвичайно нераз прикрих обставинах по наших зубожілих селах, користуючися невеликою допомогою, яку ми їм даємо.

Інвалідів — жертви нашої визвольної боротьби не вільно нам ставити нарівні зі звичайними каліками, котрим допомагати велить людське співчуття й милосердя. Не милостиню їм даємо! Їх біль промовляє до нас. «Це за розшарпану ворогами Україну»; — їх рани говорять: «Це незгосні рани на тілі нашого народу, рани, що раз-у-раз розкриваються та ят-ряться». Загляймо глибоко в душу інвалідам Українського Війська й прочитаймо: «Ми за честь постраждали, за всенародню справу; дайтеж нам з честю провести наш недовгий вік і з незаплямленим ім'ям покинути цей світ, що приніс нам саме страждання».

Колись пам'ятна битва під Полтавою, що скінчилася перемогою царя Петра над Мазепою й шведським королем Карлом, на два віки запечатала долю України. Само ім'я Мазепи було викляте Петром і визвольним змаганням України, здавалося, покладено край. Але традиція не вмерла, вона жеврїла в серці народу, а прийшов час, і Україна відплатила ворогові за свій погром і зневагу свого імені.

Історичні події треба судити, оцінювати добрі й лихі прояви, але не вільно упадати під тягарем того, що сталося, і чого не вернути. Не даймося поривати вибухам критики, що веде аж до самопониження. Відшукаймо все високе, чесне й творче, що є в нашому народі, зв'язуймо наше недавнє минуле золотими нитками традиції з козаччиною, з її гігантськими змаганнями за життя нації, а далі з княжою українською державністю, що поруч великих хиб розкриває й великі творчі здібності нашого народу.

Інваліди Українського Галицького Війська складають перед Тобою, Українська Громадо, свідоцтво своїх діл! Оціни їх і прийми до теплої хати своїх синів, що вернулися з важких походів з гіркою славою, з утраченим добром. Пригорни їх, як мати горне до себе найбільше слабосилу, покривджену долею дитину, якій життя задрісно відмовило радощів весни!

З того, що зложите в Зелені Свята, мають вони поміч аж до листопаду — тої другої в році хвилі всенароднього збору жертв на допомогу інвалідам. Хоч поміч ця досі й не була так значна — найтяжчі інваліди одержували всього не цілих 6 (шість) долярів (50 золотих) платні (т. зв. ренти) у місяць, — але в невимовно важких обставинах нашого життя й це багато значить. У Ріднім Краю завдяки адміністративним заборонам не маємо навіть змоги переводити збірки жертв на інвалідів. Тому мусимо відкликатися до всіх і всі чейже почують наш голос!

Якщо дороге Вам ім'я спільної нам Батьківщини, якщо люба й незабутня Рідна Земля, якщо не затерте в пам'яті кожного з нас ім'я Матери, що влила нам у серце силу чуття й любови на цілий вік турбот і змагань, — в ім'я всього цього найціннішого в людини полюбить Ваших обездолених братів — інвалідів Українського Війська!

Сторицею зійде засіяне Вами зерно-добро, коли наші діти-внуки скажуть, справляючи колись у Зелені Свята поминки вмерлим: «Ось тут могила наших стрільців, а оце спочиває порох українського інваліда, що не дїждав волі, яка заблисла нам. Хай пам'ять їх не згине між нами!».

На кожного чейже стане ще дати окрушину зі свого стола, — багатий дасть з багатого, бідний з бідного, — щоби допомогти найменшому, бо найнещаснішому братові.

В першій же мірі відкликаємося до тих, що були нашим інвалідам товаришами зброї. Тисячі їх розбрелися по рідній землі і по всьому світі, разносячи нашу славу й наш біль. До Вас кличе інвалід, що колись ішов

з Вами пліч-о-пліч та впав підломаний кулею, котра Вас минула. Ваш обов'язок — організувати скрізь допомогу інвалідам.

Потреби нашого Товариства пекучі. Інваліди Українського Війська ждуть помочи всього українського громадянства.

З днем 1 червня 1929 р. Головна Рада Товариства підвищила місячну пенсію 80-100%-овим інвалідам.

На 866 зареєстрованих інвалідів одержують від 1. VI. ц. р.:

8 інвалідів	100 %	ових по	60 зол.	або \$ 6.95	— 480.00 зол.
23 »	90 %	» »	» 50 »	» \$ 5.62	— 1150.00 »
25 »	80 %	» »	» 40 »	» \$ 4.44	— 1000.00 »
32 »	70 %	» »	» 25 »	» \$ 2.80	— 800.00 »
90 »	60 %	» »	» 20 »	» \$ 2.24	— 1800.00 »
99 »	50 %	» »	» 15 »	» \$ 1.68	— 1485.00 »
120 »	35 - 40 %	» »	» 10 »	» \$ 1.12	— 1200.00 »

397 інвал. одержують місячно сталої пенсії 7915.00 зол.
або \$ 890.00

Крім цього має Товариство й інші конечні видатки, як:

прелімінар підмог інвалідам 15-33%-овим	\$ 100.00
удержання Дому Українських Інвалідів	\$ 200.00
удержання Захисту інвал.-сухітників	\$ 65.00
на протези (нові й репарації)	\$ 88.00
ліки, операції й кошти переїзду інвалідів	\$ 28.00
чинші за Дім Інвалідів та канцелярію	\$ 37.00
адміністрація	\$ 38.00
ріжні видатки	\$ 34.00

Сума місячних видатків Товариства вносить \$1480.00
(тисячу чотириста вісімдесят амер. доларів).

Кличемо до всіх тих, котрим тепло серця й почуття любови до Батьківщини не дозволяє засклепитися до особистих тільки інтересів: Складайте зеленосвяточний дар Українським Інвалідам!

Жертви й повідомлення про зеленосвяточний дар слати на адресу: Ukrainian Invalids' Help Association, Lwow, Ruska 3/II. Galicia.

Львів, у травні 1929.

Головна Рада Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові:

Дм. Паліїв, голова.

М. Брилинський, секретар. —

Члени Ради: Т. Мартинець, І. заст. голови,
А. Рак, ІІ. заст. голови, Др. П. Деркач, скарбник,
М. Галібей, Др. Б. Гнагевич, о. Ол. Малиновський,
Др. Ст. Навроцький, Др. П. Палійчук, Ор. Радловський, Юл. Шепарович, Бр. Лужний.

Готується до друку нова книжка поезій

Є. Маланюка

„ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО“

Видання „ТРИЗУБА“

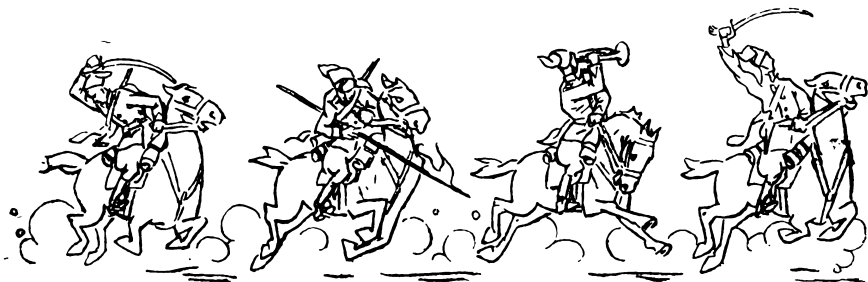
УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Теодор Савула у Відні поповнила свій склад новими книжками з краю, з закордону і з Великої України і продає їх без підвишки по дійсним цінам.

Жадайте безплатно каталог наших книжок, мап, нот, співанників, картин, портретів і українських товарських відзнак. Особливо поручаємо кольорові портрети Шевченка, Франка, С. Петлюри і велику картину Богуна.

Кожному даром премію хто закупить у нас за найменшу суму книжок, даємо даром премію, як книжки, мапи, листівки і портети славних українців.

Адресуйте: Ukrainische Buchhandlung. Theodor Sawula. Riemerg. 2. Wien I. Autriche.

Українським дітям — рідне військо.

Вийшли з друку малюнки до витинання роботи артиста-маляра Л. Перфецького.

Поспішайте замовляти.

Ціна — 2 фр. Пересилка: у Франції — 15 сан. закордон — 30 сан. Замовляти у редакції «Тризуба»: 42, Rue Denfert-Rochereau. Paris 5. France.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau; Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boîte post. № 15. Paris XIII.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко.
Le Gérant: M-me Perdrizet.